YILANLAR

M. Cevdet ANDAY

KİŞİLER

Rıza Yolbaşı
Kadın
Kız
Haydar
Gülizar
Şeref Tancar
Meraklı
Kahveci
Birinci Müşteri
ikinci Müşteri
Birinci Hırsız
İkinci Hırsız
Birinci Yolcu
İkinci Yolcu
Bir Nutukçu
Arkadaş
Beyazlı Adam
Dört Arkadaşı
Limonatacı
Şişman Adam
Birinci Mitingci
Uzun Boylu Adam
İkinci Mitingci
Elektrikçi
Penceredeki Çocuk
Hoparlör
Penceredeki İhtiyar Kadın
Anne
Bir Haberci
Gazeteciler
Fotoğrafçılar
Remzi Telçeken
Ahmet Hepgenç
Necmi Kavrulman

BİRİNCİ PERDE

Rıza Yolbaşı'nın evinde bir salon. Vakit öğleden önce. Salon boş. Oldukça pahalı çeşitten eşya. Duvarlarda resimler. Telefon. Bir masanın üstünde yığınla, karma karışık gazeteler, kitaplar. Ortada, ve solda birer kapı. Sağda büyük bir pencere. Pencere ile kapının arasında, duvarda büyükçe bir ayna. Soldaki odadan, bir saat sonraki mitingde vereceği söylevi prova eden Rıza Yolbaşı'nın sesi gelir. Ses yükseldiği zaman parça parça sözler duyulur: "... ruhlarımızın güneşidir arkadaşlar.. .sönmedi, sönmüyor, sönmiyecek de...birer güneş gibi ...ruhlarımızın alevinde..."

BİRİNCİ SAHNE Kadm-Kız

(Ortadaki kapıdan Rıza Yolbaşı'nın karısı ile kızı girer. İkisi de telaşlıdır. Kadının üstünde sabahlık vardır. Yüzü yeni boyanmıştır. Sol elinde korsesi ile ipekli çorapları vardır. Kız mavi ipekli bir entari giymiştir. Elindeki tarakla, başını sağa sola eğerek, yüzünü buruştura buruştum saçlarını tarar. İkisi de soldaki kapının önüne gelip içeriyi dinlerler.)

YILANLAR

KIZ *(yavaş sesle):* Şimdi söyliyecek misin anneciğim? RIZA YOLBAŞI'NIN SESİ: Biz bu kızgın yolda... KADIN *(kızma):* Susss...

(içeriyi dinlerler. Bir müddet ses duyulmaz. İkisi de ağır ağır doğrulur.)

KIZ *(yavaş sesle):* Ya kızarsa anneciğim? KADIN: Canımı sıkma benim. Zaten sinirlerim üstümde. KIZ: Bırak bu rüyayı anneciğim. Hem nerden belli kötü bir rüya olduğu? Sen kötüye yoruyorsun belki de. KADIN: Çocuklar öyle şeyden anlamaz. Büyüklerin işine kanşma sen.

KIZ: Ama anneciğim, babam bu kadar hazırlandıktan sonra...

RIZA YOLBAŞI'NIN SESİ: Biz bu kızgın yolda...

KADIN *(kızına):* Sus diyorum sana. *(Biraz daha dinlerler.)* Ya sözümü dinlemez de giderse? Ah, öyle korkuyorum ki... Tut bakayım şu çoraplarımı. Allah sana bir çene vermiş sade. İnatederse, hiç dinlemem, ben de giderim. Güzel tut, tırnağını takma. *(Göğsünden iğne iplik çıkarıp korsesinin bir yerini diker.)* Gözümün önünden gitmiyor bir türlü... *(İğrenme ve korku anlatan bir ses çıkarır.)* Soğuk hayvan... Belki de yüz tane vardı.

RIZA YOLBAŞI'NIN SESİ: Yanarız... *(Kadınla kız eğilip kapıyı dinlerler. Sessizlik.)*

KIZ: Ah şeker babacığım., kim bilir ne alkışlanacak mitingde, ne alkışlanacak! Üç gündür bağıra bağıra sesi kısıldı nonoşumun. Yemek yemediği bile oldu. Bu kadar hazırlık hazırlık, sonra da sen o rüyayı gördün diye...

KADIN: Aman yarabbi, sana ne oldu bugünlerde. Eskiden böyle değildin. Nişanlandıktan sonra sana bir haller oldu. Kanşma diyorum benim işime. RIZA YOLBAŞI'NIN SESİ: Biz çoktan karar vermiş bulunuyoruz arkadaşlar.

KADIN *(bir sessizlikten sonra yavaş sesle):* Göndermem, vallahi göndermem. Yahut ben de giderim. *(Korseyi kızına uzatır.)* Tut şunu. Aman yarabbi, bir saç tutturmuş, tarar da tarar, tarar da tarar.

RIZA YOLBAŞI'NIN SESİ: Gargara. KADIN *(telaşla ve yüksek sesle):* Gargara..Koş kız...Haydar'ı çağır.

(Orta kapıya doğru bağırır.) Haydar... KIZ *(orta kapıya doğru koşar):* Haydar, Haydar.. Gargara...

KADIN: Haydar, gargara...

KIZ *(kapıyı açar):* Gargara, Haydar, gargara... *(Koşarak annesinin yanına gelir.)* KADIN *(kapıya doğru koşar):* Hay aptal, salak... *(Kapıdan bağırır.)* Haydar diyorum sana, gargara... KIZ: Geliyor anneciğim.

İKİNCİ SAHNE Öncekiler-Haydar

(Haydar elinde bir tepsi ile orta kapıdan girer. Tepsinin üstünde bir şişe ile boş bir bardak, bir de ufak bir tas vardır. Haydar otuz beş yaşlarında, üstü başı temiz, sakin, durgun, telaşsız bir adam.)

KADIN: Ah Haydar, ah Haydar... İşitmiyor musun? Çabuk ol biraz...

HAYDAR: Geldim hanımefendi.

KADIN: Çabuk, çabuk götür gargarayı... Şimdi bir kızarsa ne rüya dinler ne bir şey.

RIZA YOLBAŞI'NIN SESİ: Gargara.

HAYDAR: Geldim beyefendi. *(Soldaki kapıdan çıkar.)*

ÜÇÜNCÜ SAHNE Kadın-Kız

KADIN: Adamın kanı soğuk. Bana kalsa bir gün bile tutmam evde. *(Dikişini bitirir, iğneyi göğsüne takar.)* Acaba saat kaç oldu? Sinirden giyinemiyorum bir türlü. Ver çoraplarımı. KIZ: Hadi anneciğim, çabucak giyiniver. Gideceksek geç kalmıyalım. KADIN: Sana ne oluyor? Sen nereye?

(İçerden gargara sesi ve bir iki gargara arasında sesini deneyen Rıza Yolbaşı'nın haykırışları gelir. "... bu cehennemden.." "...bütün kalbler...", "...aynı ateşle...")

KIZ: Babam giderse biz de gitmiyecek miyiz anneciğim? KADIN: Senin ne işin var

mitingle? Ayaktakımı içinde ne işin var
senin? KIZ: Ben de dinliyeceğim babamı. İsterim...

KADIN: Şımarıklığı bırak. Nişanlına mı öyle söyledin yoksa? O
başka, o gider.
KIZ: Peki, sen nasıl gidiyorsun?
KADIN: Sen benimle bir misin ayol? Ben koca kadınım. KIZ: Babama soralım, razı olursa ben de giderim. KADIN: Şimdi bir de bununla uğraş. Babanı bırakan kim ayol? Ah
aklımı oynatacağım. Yüzlerce, binlerce yılan gördüm. İmkânı
yok, gidemez.
DÖRDÜNCÜ SAHNE Öncekiler-Haydar
KADIN *(orta kapıya doğru yürürken soldan giren Hay dar'a):* Haydar, şu gazeteleri toplayıver. Gülizar'ı da çağır da toz alsın. *(Çıkar.)*
BEŞİNCİ SAHNE Kız-Haydar
KIZ *(Haydar masanın üstündeki, yerlerdeki gazeteleri toplarken aynanın karşısına gider):* Haydar.
HAYDAR: Buyurun küçükhanım.
KIZ *(cilveli, şımarık):* Elbisem güzel mi?
HAYDAR: Çok güzel küçükhanım.
KIZ *(döner):* Haydar, Haydarcığım, acaba Şeref beni bu elbisemle güzel bulur mu dersin?
HAYDAR: Yalnız bu elbisenizle değil, her zaman küçükhanım.
KIZ: İnanayım mı Haydar?
HAYDAR: Güzel bulmasaydı sizinle evlenmek ister miydi? Nişanlanır mıydı?
KIZ *(dalgın):* Bilmem ki... Şeref buraya geldiği zaman benden çok babamla konuşuyor. Hep politika, hep politika. *(Göğüs geçirir.) Zaten* akıllı erkekler karılarından çok işlerini severlermiş. *(Bir sessizlik.)* Çok geçmez, başvekil bile olur, diyor babam. *(Neşeli.)* Düşün Haydar... Büyük salonlar, kalabalık, müzik... Başvekilin karısı geliyor. *(Orta kapıdan seyircilere doğru ağır ağır, mağrur bir eda ile yürür. Sonra bir vals söyliyerek neşe içinde dans eder ve*

birdenbire Hay dar'in boynuna sarılır.) Başvekilin karısına herkes
selam durur, değil mi Haydar?
HAYDAR *(şaşkın):* Bilmem., durur herhalde küçükhanım. KIZ: Sen de evlensene Haydar. Bir kız bul., sonra., sen de
milletvekili ol.
HAYDAR: Alay etmeyin küçükhanım. Ben kim... KIZ: A... neden alay olsun? Sen nutuk söylemesini bilmez misin? HAYDAR: Bilmem küçükhanım. KIZ *(bir an düşünür):* Olamazsın o halde. (Gene bir valsle oynıya
oynıya orta kapıdan çıkar.)
ALTINCI SAHNE Haydar, yalnız.
HAYDAR *(bir zaman yalnız kalır, kızın arkasından mahzun mahzun bakar, düşünür, sonra orta kapıyı açar, seslenir):* Gülizar. *(Gülizar girer.)* Tozunu al ortalığın.
YEDİNCİ SAHNE Haydar-Gülizar
HAYDAR *(gazeteleri toplar, bir kanepede açılmış duran o günkü gazeteyi alır, birinci sayfasına bakar, okur. Bu sırada Gülizar hem toz alır, hem de ikide bir süzgün gözlerle Haydar'a bakar, göğüs geçirir):* "Bugünkü mitingler. Bugün şehrimizin beş muhtelif yerinde siyasi mitingler yapılacaktır." *(Kendi kendine)* Bakalım, bizim beyden bahsediyor mu? *(Okur)* "Çarşı içinde yapılacak toplantıya gelince..." *(Kendi kendine)* Hah, buldum. *(Okur) "Sayın Rıza Yolbaşı'nın bu toplantıda birçok önemli meseleleri, birçok önemli hakikatleri, keskin bir dille ortaya koyacağı anlaşılmaktadır." (Birçok yerleri mırıltıyla okur.)*
GÜLİZAR: Gene dertlenmişin Haydar efendi.
HAYDAR: Ben mi? Yo...
GÜLİZAR: Zayıflıyorsun Haydar efendi. Ben de zayıflıyorum... Zayıflıyorum, değil

mi?
HAYDAR *(Gülizar'a bakar):* Bilmem. Belki...
GÜLİZAR: Çok şükür, yüzüme baktın Haydar efendi. Zayıflıyorum,

eriyorum gün günden.
HAYDAR: Gazeteler bizim beyi yere göğe koyamıyor.
GÜLİZAR: E... yüksek adam, kibar adam.
HAYDAR: Eskiden belli değildi böyle olacağı. Şimdi ne kansı var gözünde ne kızı. Şu nişan meselesinde bile işi öyle pek incelemedi. Veriverdi kızcağızı. Damadınsa kızdan çok beyefendinin paralarında gözü var gibi geliyor bana. Yahut da beyin yardımı ile yüksek bir mevkie geçmek istiyor. Çenebaz, dalkavuk...
GÜLİZAR: Küçükhamma maviler ne de yakışmıştı, değil mi?
HAYDAR: Çok yakışmıştı sahi. Beyazlar da, sanlar da yakışır öyle. *(Gazeteden bir yeri dikkatle, içinden okur.)* Yann da nişanlısı nutuk verecekmiş.
GÜLİZAR: İkisi de biribirinin dengi, biçilmiş kaftan. Bizim köyde de düğünler başlar nerdeyse. Davul zurna susmak bilmez. Tabanca atarlar güveyin arkadaştan. Deli gibi içerler.
HAYDAR: Nutuk söylemesini bilir misin, dedi bana. Nutuk söylemek kim ben kim? Daha söylenenleri anlamam için on fırın ekmek yemem lazım. *(Soldaki odayı gösterir.)* Üç gündür şu odaya girip çıktıkça kulak veriyorum Gülizar, belli, yüksek sözler. Öyle her babayiğidin anlıyacağı şeyler değil. Mesela güneş diyor, değil mi? Bildiğimiz güneş değil o. Her lafının başka bir manası var.
GÜLİZAR: Sahi Haydar efendi, bizim beyin zoru ne? Üç gündür kapandı şu odaya, yazar da yazar, söyler de söyler.
HAYDAR: Bizim bey, senin anlıyacağın, siyaset hayatına atıldı.
GÜLİZAR: Ya... demek muhtar olmak istiyor.
HAYDAR: Muhtar mı? Muhtar kaç para eder. Ama kendisine sorarsan onun ağzı başka. Mevkide gözüm yok diyor.
GÜLİZAR: Muhtar da olmadıktan sonra neden böyle yırtınır?
HAYDAR: Zengin adam, keyfi için... "Ben kendimi değil vatanı düşünüyorum." diyor.
RIZA YOLBAŞI'NIN SESİ: İşte yüzlerine haykırıyorum: haksızsınız.
GÜLİZAR: Birine mi kızmış?
HAYDAR: Bugün çarşı içinde nutuk söyliyecek de onun provasını yapıyor.
GÜLİZAR: Kime söyliyecek bunları?
HAYDAR: Halka söyliyecek.
GÜLİZAR: Ben de gitsem... Hanım bırakır mı dersin?
HAYDAR: Sen ne anlarsın öyle şeylerden? Ben bile anlamadıktan

sonra.
GÜLİZAR: Öyle deme Haydar efendi. Anlamaz olur musun hiç. Sen okumuş adamsın.
HAYDAR: Bizim okumuşluğumuz ne olacak ki... Az buçuk okuduk ama işte babasız çocuk el kapısında ne kadar okursa. Hem sen öyle yerlere gitmeye heveslenme.
GÜLİZAR: Neden Haydar efendi? Parasız değil mi?
HAYDAR: Parasız olmasına parasız ama tehlikeli iş. Ne olur ne olmaz.
GÜLİZAR: Ya...
HAYDAR: Bu sabah kahvede polis Nuri'yi gördüm. Dedi ki, benden söylemesi, dedi. İş senin bildiğin gibi değil, dedi. Otur evinde, nene lazım, dedi.
GÜLİZAR: Ya... ortalık kanşık desene Haydar efendi. Ne durursun buralarda? Hem beylerin yanında rahat mı olurmuş? Bizim oranın bir suyu vardır... Gelir misin Haydar efendi?
RIZA YOLBAŞI'NIN SESİ: Hayır arkadaşlar, hayır...
HAYDAR: Beni mi çağırdı? Haydar mı dedi?
GÜLİZAR: Hayır, dedi. *(Bir susma.)* Köyden çocuk çıktın, değil mi Haydar efendi? Hatırlamazsın bizim oraları.
HAYDAR: Şöyle böyle.
GÜLİZAR: Üç saat çeker sizin köy bizimkine. Kimlerin kaldı köyde Haydar efendi?

HAYDAR: Var birkaç kişi.
GÜLİZAR: Kim bilir ne sevinirler görseler seni? Kaç yıl oldu gireli beyin yanına?
HAYDAR: Çok, çok eski. Beyefendinin babası getirdi beni. Uzaktan akrabalığımız vardır. İyi adamdı rahmetli. Gider, köyden fakir fukara çocuklarını toplar, şehre getirir, iyi mi eder, fena mı? Orasını bilmem ama köyünü unutmadı. Ben geldiğimde çocuktum. Küçükhanımın doğduğunu bilirim. Elimde büyümüş sayılır. İşim de neydi, biliyor musun? küçükhanıma bakmak. Düşmesin, bir yere gitmesin diye gözlerdim bütün gün. Çoğu zaman beraber de oynardık. Kardeş gibi, senli benli. Zalimdi ama biraz, bakma bugünkü haline. Bir ağlaması tuttu mu neler çekerdim, bilsen. Güldürmek için yapmadığım kalmazdı. Takla atanm, başımın üstünde dikine kalkarım. Yakın zamana kadar, inanır mısın, yakın zamana kadar bir şeye canı sıkıldı mı, hadi Haydar derdi bana, koy başını yere, amuda kalk. Yapardım ben de. Kıramazdım.

Çocukken alıştırmışım bir kere. Ne güzel çocuktu ama... *(Durur.)*
Sonraları okula götürüp getirdim. Çantasını, yemeğini taşıdım.
Kendini bile taşıdığım olmuştur kucağımda. Çocuk bilir mi zengin
fakir farkı? Neler kurmaz aklınca. Bağlanıverdim işte, kendi evim
gibi, alıştım gitti. RIZA YOLBAŞI'NIN SESİ: Biz birlik oldukça arkadaşlar hiçbir şeyden korkmayız. HAYDAR: Sen şu camlan da bir siliver. *(Rıza Yolbaşı'yı taklit eder.)*
Biz birlik oldukça...
GÜLİZAR: Bana mı dedin Haydar efendi? HAYDAR: Hayır canım. *(Güler.)* Beyin bir sözünü geçtim. E... üç
gün üç gecedir dinliyorum. Ezberledim birçok yerini. Eşek olsa
ezberler.
GÜLİZAR: Ne diyor Haydar efendi? HAYDAR: Şey diyor... *(Ciddileşir.)* Biz birlik oldukça arkadaşlar
hiçbir şeyden korkmayız...
SEKİZİNCİ SAHNE Öncekiler-Rıza Yolbaşı
RIZA YOLBAŞI *(soldaki odadan çıkar. Ayağında çizgili pantolon, üstünde göğsü kolları kolalı bir gömlek vardır. Yaka, kıravat takmamıştır, ceketsizdir. Elinde gargara bardağı vardır. Haydarın son sözlerini duyar. Kendi devam eder):* Evet... Biz beraber oldukça hiçbir şeyden korkmayız. Korku bizden korksun. Yılgınlık bizim ruhlarımızda tutunamaz. Çünkü bizim ruhlarımız yıllarca bin türlü çilenin potasında kaynamış, dokunmak istiyenin ellerini, parmaklarını yakan birer yüksek fırın haline gelmiştir. Bu fırına sadece bakanların bile gözleri yanar, kör olur. Bu fırın çelikten kalplerin, kılınçtan iradelerin döküldüğü mukaddes bir mabettir. Hepimiz bu mabedin kazanlarından birer güneş gibi parlıyarak fışkıracak ve keskin ışınlarımızla karanlıkların küflenmiş perdelerini yırtacağız. Çünkü kalpleri-mizdeki alev sönmedi, sönmüyor, sönmiyecek de... *(Kendini bir koltuğa atar. Elindeki gargaradan bir yudum alır, başını geriye atarak gargara yapar. Sonra masanın üstündeki vazo veya ağara tablası gibi çukurca bir kabın içine tükürür.)* Of., yorulmuşum be. *(Haydar'a bakar.)* Hayır ola? Sen de mi nutukçuluğa

başladın yoksa?
HAYDAR: Gülizar sordu da beyefendi, ona anlatıyordum. Ne haddime benim.
RIZA YOLBAŞI: İyi iyi, aferin... Adam olmak lazım. Eski günler geçti artık. Şimdiki dünya medeniyet dünyası. En cahil köylü bile bu hale gelecek ki memleket kurtulsun. Nerde bizimkiler?
HAYDAR: Hanımefendi giyiniyor efendim.
RIZA YOLBAŞI: Alışamadılar gitti. Bir miting oldu mu ev biribirine giriyor. *(Başını geri atar)* Of., yorulmuşum be. Saat kaç Haydar?
HAYDAR: On bir buçuk efendim.
RIZA YOLBAŞI: Demek tam bir saat var. Bugünkü gazeteler geldi mi?
HAYDAR: Hepsi burda efendim. *(Masanın üzerinden üç dört gazete alır, Rıza Yolbaşı'y a*

verir. Rıza Yolbaşı gazetelere göz gezdirirken) Bu sabah kahveye çıkmıştım da beyefendi...
RIZA YOLBAŞI *(gazeteden okur):* Çarşı içindeki...
HAYDAR: Hayır, çarşı içindeki kahveye değil, caminin yanındaki...
RIZA YOLBAŞI *(Haydar'a):* Bir şey mi dedin?
HAYDAR: Bu sabah diyordum beyefendi...
RIZA YOLBAŞI: Bu sabah ne olmuş? *(Gazeteye dalar.)*
HAYDAR: Bu sabah kahveye çıkmıştım da., arkadaşları gördüm. Bir polis Nuri vardır...
GÜLİZAR: Camlar da bitti Haydar efendi.
HAYDAR: Eh., sen git artık. *(Gülizar çıkar.)*
DOKUZUNCU SAHNE Rıza Yolbaşı-Haydar
HAYDAR: Bir polis Nuri vardır. Eskiii.. bir arkadaş. Beni biraz
korkuttu. *(Bir susmadan sonra)* Dedi ki... RIZA YOLBAŞI: Ha? Bir şey mi dedin? HAYDAR: Dün diyordum, kahveye... RIZA YOLBAŞI *(gözleri gazetede):* Vay palavracılar vay. Sanki ne
söyliyeceğimi biliyorlarmış gibi. *(Güler.)* Haydar sana bir şey
söyliyeyim mi?
HAYDAR: Buyurun efendim.
RIZA YOLBAŞI: Bu dünya palavra ile dönüyor. Anladın mı? HAYDAR: Anladım beyefendi.

RIZA YOLBAŞI *(güler):* Ben bile bilmiyordum daha bu sabaha kadar ne söyliyeceğimi be. *(Ciddüeşir.)* Çok geri kalmışız, çok. Önce kafaları değiştirmek lazım. Aydınlar bu haltı işlerse baldın çıplaklar ne yapmaz? Var kıyas et.
HAYDAR: Doğru beyefendi.
RIZA YOLBAŞI: Okul açmak lazımmış, elektrik lazımmış, yok bilmem ne lazımmış.. Palavra bunlar be. Önce kafalan değiştirmek lazım, anlıyor musun? kafalan. Bu iş de öyle okulla, elektrikle filan olmaz. Hadi elektriği herifin evine kadar soktun. Ne oldu? Çıt diye yaktın elektriği. Bundan ne çıkar? Kafayı değiştirmedikten sonra...
HAYDAR: Evet beyefendi.
RIZA YOLBAŞI: Sopa lazım sopa. Anlıyor musun? kafayı değiştirmek için. Elektrik, okul filan bunlar sonraki iş. Lüks daha doğrusu lüks, taklit. Avrupa, Amerika taklidi. Onlarda var, bizde de olsun. Bu budur. Bak, mesela sen., senin ne farkın var bir Alamandan, bir İngilizden? Hiç değil mi? Ama herifler medeni. Bizimkilere de çektin mi sopayı olur biter. Fabrikaymış, okulmuş bunlar sonraki iş.
HAYDAR *(göğüs geçirir):* Doğru beyefendi.
RIZA YOLBAŞI: Ben sopa yemedim mi? Ben de yedim. Babam dövmeseydi zor adam olurdum. Babam, biliyorsun, sizin taraftandır. Küçük yaşta gelmiş şehre. Okumamış ama aklı varmış. Çalışmış, para toplamış. Vallahi bugünkü gibi hatınmda, okumak derdi de başka bir şey demezdi. Ama önce kafa olmalı. Bastı sopayı, yakamı koyvermedi. Eh biz de okuduk, aydın olduk elhamdülillah. Aydınlara saygı lazım be. Üç gündür, görüyorsun, odaya kapandım, kafa patlatıyorum. Neden? Senin gibilerin kafasına medeniyet sokayım diye. Ben keyif sürmesini bilmez miyim? Yan gelip dünyaya metelik vermemeyi bilmez miyim? Keyfimi, rahatımı bırakmışım, hapse girmeyi, ölümü göze almışım...
HAYDAR: Allah saklasın efendim. Dün Kahvede...
RIZA YOLBAŞI: Mükâfatı da ne? Bravo, yaşa... Omuzlarına alırlar, beş on adım taşırlar, işte bu. Tabii taşıyacak. Aydın bu memleketin baş tacıdır be. Ben onlan taşıyacak değilim ya. Allah bana kafa vermiş, zekâ vermiş, söylüyoruz, yazıyoruz, bizden istifade edin diyoruz. Söz dinliyen beri gelsin... Çok geri kalmışız, çok.
HAYDAR: Bunları hep söyliyecek misiniz beyefendi?

RIZA YOLBAŞI: Neleri? Nerde?
HAYDAR: Mitingle beyefendi.

RIZA YOLBAŞI *(bir an durur, sonra gülmiye başlar):* İlahi Haydar, ilahi Haydar... Ne adamsın yok mu? Bunlar söylenir mi mitingle? Sen daha dünyayı anlamamışın. *(Güler.)* İnsanın evinde söylediği başkadır, sokakta, kahvede söylediği başka. Anlıyor musun? Mesela, nasıl anlatayım sana, evinde karına, sıkışınca basarsın küfrü. Herkesin yanında olur mu bu? Değil mi? İşte onun gibi. Sen bugün mitinge gel... gel de dinle beni. Tanıyamazsın vallahi. İnsan bir coştu mu kendini kaybediyor. HAYDAR: Demin de soyuyordum ya.. Kahvede... RIZA YOLBAŞI: Yap, bir kahve yap. Şekeri az olsun. HAYDAR: Baş üstüne. *(Bir an durur, sonra çıkar. Orta kapıdan Kadın girer. Rıza Yolbaşı gazeteye dalmıştır.)*

ONUNCU SAHNE Rıza Yolbaşı-Kadın

KADIN *(bir an kocasına baktıktan sonra kararlı bir halde hızla onun yanına gelir.):* Rıza, Rızacığım, bugün evden çıkmıyacaksın. RIZA YOLBAŞI: Bugün evden çıkmıyacak mıyım? Ne demek bu? KADIN: Çıkmıyacaksın, çıkmıyacaksın. RIZA YOLBAŞI: Bir şey anladımsa arap olayım. KADIN: Mitinge gitmiyeceksin. Rüya gördüm. Çok kötü bir rüya gördüm. Belki yüz tane yılan sarmıştı etrafını. RIZA YOLBAŞI *(kahkahayla güler):* Bu yüzden mi? Çocukluk etme kancığım, sen rüya gördün diye... KADIN: Ne olursun dinle beni, sözümü dinle Rızacığım. Vaz geç gitmekten. Sabaha karşıydı. Sabaha karşı görülen rüyalar çıkar Rızacığım. Biliyorsun, ben ne zaman kötü bir rüya gördümse çıkmıştır, Rızacığım. RIZA YOLBAŞI *(ciddileşir):* Vazife her şeyden mukaddestir. Vazife uğrunda, gerekirse, canımı bile veririm. Bir an tereddüt etmem. KADIN: İnan bana, yılan düşmandır. Hem bir tane değildi, yüzlerce... RIZA YOLBAŞI: Yüzlerce değil binlerce olsa dinlemem, gene giderim. KADIN: Kırmızı kırmızı dillerini çıkarmışlardı.

RIZA YOLBAŞI: İsterlerse tabanca bıçak çıkarsınlar, korkmam, anlıyor musun?

KADIN: Sen de inanırsın rüyaya. Dinle beni.

RIZA YOLBAŞI: İnanınm inanmam, o başka iş. Bir saat sonra çarşı içinde binlerce kişi toplanacak beni dinlemiye...

KADIN: Hepsi de yılan onların, senin düşmanın hepsi.

RIZA YOLBAŞI: Ben düşmanlanmdan korkmam. Düşmanlarım benden korksun. Hem beni dinlemiye gelenler düşmanım olamaz. Ben onların iyiliği için, halkın iyiliği için çalışıyorum. Beni kaç defa elleri üstünde, omuzlarında taşıdılar, bilmiyor musun?

KADIN: Biliyorum, bilmez olur muyum? Az bile yaptıkları. Sen onlar gibi misin? Sen kibarsın, onlar ayaktakımı. Tabii taşıyacaklar. Ama bugün olmaz işte. Ben o rüyayı gördüm mü görmedim mi?

RIZA YOLBAŞI: Çattık be. *(Karısına)* Yahu gazetelere yazmışlar, bugün sayın Rıza Yolbaşı konuşacak diye.

KADIN: Ne yapayım, bugün de başkasını bulsunlar. Hep sen, hep sen. Konuşursan cebine para mı girecek sanki? Bir sürü işsiz, serseri toplanmış oraya. Esnaf, bakkal çırağı, boyacı...

RIZA YOLBAŞI: Kancığım, siyaset bu. Senin siyasete aklın ermez. Ben bugün kavaflar için mi, bakkal çırakları, kahveciler, simitçiler için mi gidiyorum çarşı içindeki mitinge? Ha? Öyle mi sanıyorsun? Onlar ne anlar benim söylediklerimden? Siyasette bu da lazım da ondan, anlıyor musun?

KADIN: Ben siyaset miyaset bilmem. Düşmanların gelir, sanki seni alkışlamak içinmiş gibi... sonra... Ah hatırıma bin türlü şey geliyor. Beni cahil kocakarılar yerine koyma Rızacığım. Bütün gece sırtlanlarla, çıyanlarla uğraştım durdum. Uyudum uyandım, hep onlar. En sonunda seni gördüm. Üstünde bembeyaz, dikişsiz bir kumaş... *(Ağlar.)* Dört yanını yılanlar sarmış.

RIZA YOLBAŞI: Yarabbi, bu kadınların ağlaması yok mu? Rüya görse ağlar, görmese

ağlar. Bütün kadınların kafasını kesmeli.
KADIN: İstersen kafamı kes, öldür beni. Surdan şuraya bırakmam. Ya ben ya miting. *(Ağlar.)* Bir miting için karısını kırıyor. Ah talihsiz başım...
RIZA YOLBAŞI: Kancığım, alınyazısına karşı gelinir mi? Korksak da korkmasak da almyazısı alın yazısıdır. Ben gerekirse bu şerefli yolda kanımı bile seve seve dökerim. Anladın mı sen?
KADIN: -Göz göre göre ölüme gitmek olur mu?

ON BİRİNCİ SAHNE
Öncekiler-Haydar
(Orta kapıdan elinde kahveyle Haydar girer. Kahveyi Rıza Yolbaşı'ya verir. Sonra ağhyan kadına bakar.)
RIZA YOLBAŞI *(kahvesini içer):* Sen zaten beni tanımadın bugüne kadar. Bendeki cesareti, atılganlığı bilmezsin sen. Ben üzerime bir iş aldım mı, gözüm dünyayı görmez artık. Hiçbir engel, hiçbir tehlike durduramaz beni. *(Dolaşır.)* Kanm kötü bir rüya gördü, ben bugünkü mitinge gidemiyeceğim. Nasıl derim bunu?
KADIN: Hastayım dersin.
RIZA YOLBAŞI: Yani yalan söyliyeyim, öyle mi?
KADIN: Aman sanki pek önemli bir işmiş de yalan söyliyemiyor.
RIZA YOLBAŞI: Diyorum ya, senin siyasete aklın ermiyor. Başka bir şeye de erdiği yoktur ya zaten.
KADIN: Neden ermezmiş, pekâlâ erer. Rahmetli babam söylerdi, siyaset yalancılıktır, derdi. Bugünkü gibi kulağımda. Tutturmuş, siyaset siyaset, tam da kendine göre bir damat seçtin. Bugün miting var, yarın toplantı var. İşiniz gücünüz konuşma, eğlence. Yapma demiyorum, yap ama önce evini, karını düşün. Bak sana yalvarıyorum: dün gece kötü bir rüya gördüm, diyorum. Sen bana vazife mukaddestir, diyorsun. Siyaset, diyorsun. Allah kahretsin hepsini. Al karşına yüzlerce aç serseriyi, konuş dur. Nefesine yazık değil mi?
RIZA YOLBAŞI: Öyle deme kancığım. Onlar da senin benim gibi insan. Hepimiz bir milletteniz. Hepimiz biribirimize lazımız. Bir millet içinde sınıf sınıf insan vardır. Bunlara da ayrı ayn görevler düşer. Kimi çalışır, kimi nutuk söyler, kimi aç kalır. Beş parmak bir değil ki.
KADIN *(ağlar):* İnat etme benimle, gitmiyeceksin. Her yanım titremeye başladı. Şimdi düşüp bayılacağım.
HAYDAR: Beyefendi, kusurumu bağışlayın, ben de gitmenizden yana değilim.
RIZA YOLBAŞI: Ne o? Sen de mi rüya gördün yoksa?
HAYDAR: Hayır beyefendi. Demin de söyliyecektim olmadı. Bu sabah kahveye uğramıştım da.. Eskiii bir arkadaş vardır, polis Nuri. Polis Nuri'yi gördüm kahvede. Sen Rıza beyin mitingine gidecek misin, diye sordu. Gideceğim, deyince dedi ki, gitme

dedi. Sen bilmezsin, dedi. Bu iş karışık biraz, dedi.
RIZA YOLBAŞI *(merakla):* Ne gibi? Nasıl yani?
HAYDAR: Ağzında bomba momba gibi bir şeyler geveledi beyefendi.
RIZA YOLBAŞI *(heyecanlı):* Bomba mı? Ne bombası?
, *(Kadın bayılır. Rıza Yolbaşı ile Haydar telaşlanırlar. Kadını kanepeye yatırırlar.)*
RIZA YOLBAŞI: Su getir, çabuk. Kim bu polis Nuri? Su getir..
HAYDAR: Su.. *(Aranır.)* Polis beyefendi. Burda da su yok.
RIZA YOLBAŞI: Vay namussuzlar.. Koş benim odaya. *(Haydar Rıza Yolbaşı'nın odasına koşar.)*
ON İKİNCİ SAHNE Rıza Yolbaşı-Kadın
RIZA YOLBAŞI *(Kadının yüzüne hafif hafif tokatlar indirir): Hay allah kahretsin, şimdi bayılmanın sırası mı? Tam zamanını buldu. Polise haber vermeli, yakalatmak canavarları. (Karısına)* Uyan be.
ON ÜÇÜNCÜ SAHNE Önceküer-Haydar

HAYDAR: İçerde de yok.
RIZA YOLBAŞI *(masanın üzerinde duran yarım kalmış gargara bardağını gösterir):* Ver şunu.
HAYDAR: Buyurun beyefendi. *(Rıza Yolbaşı gargarayı karısının ağzına döker. Kadın ağzındakileri tükürerek kanepeden fırlar.)*
KADIN: Bu ne bu? Bu gargara ayol.
RIZA YOLBAŞI: Demek bayılman mayüman hep palavra imiş. Her seferinde artık inanmıyayım derim, gene kandırır. Bu kadın milleti yok mu? *(Karısına)* Kalk allahını seversen. Şimdi bayılmanın sırası mı? *(Haydar'a)* Haydar, koş polise. Yahut dur, gitme. Ben telefon edeyim. *(Telefonun yanına gider.)* HAYDAR: Beyefendi, telefon etmeniz doğru olur mu, bilmem. Bir
Nuri'nin sözüyle. Sonra aslı çıkmazsa... KADIN: Sen sus bakayım. *(Rıza Yolbaşı rehberde numarayı arar.)*

ON DÖRDÜNCÜ SAHNE
Öncekiler-Şeref Tancar
ŞEREF TANCAR *(telaşla girer):* Müthiş bir haber... *(Kadına)* Bonjur anneciğim. *(Kadının elini öper.)* Bomba koymuşlar.
RIZA YOLBAŞI *(rehberi elinden atar):* Nereye koymuşlar? Nerden duydun?
KADIN: Görüyor musunuz, nasıl çıkıyor.
ŞEREF TANCAR: Günaydın beyefendi. Şimdi çarşı içinden geliyorum. Gözümle gördüm.
KADIN *(haykırır):* Bombayı mı?
ŞEREF TANCAR: Hayır, bombanın yakalandığı dükkânı. Saatli bombaymış... Çarşıda herkes bunu konuşuyor. Tıpkı bir saat biçiminde imiş. Müthiş bir şey. Bu sabah erkenden polise haber veriliyor, polis tertibatını alıyor. Biraz önce dükkânı basıyorlar, bombayı buluyorlar.
RIZA YOLBAŞI: Herif yakalandı mı, herif?
ŞEREF TANCAR: Hayır, intihar etmiş. Tam yakalanacağı sırada asmış kendini. *(Kadına)* Kuzum anneciğim, Ay ten duymasın bunları. Çok hassastır, birdenbire müteessir olabilir.
KADIN: Tabii tabii, söyler miyim hiç? O da benim gibidir, dayanamaz böyle haberlere.
RIZA YOLBAŞI: Vay namussuz., asmış kendini ha? Gel de bu memlekette mücadele et, ağız tadiyle bir iş yap. *(Oturur, Haydar'a)* Bir bardak su getir Haydar. *(Şeref Tancar'a)* Suç ortaklan yakalanmış mı?
KADIN *(çıkmak üzere olan Haydar'a):* Kolonyamı getir Haydar, üstüme fenalık geliyor.
ŞEREF TANCAR: Suç ortakları...
RIZA YOLBAŞI *(karısına sertçe):* Gene bayılmaya kalkma allahını seversen. Her şeyin sırası var.
KADIN: İstediğini söyle artık. Allah bana malum etti de hayatın kurtuldu. İnanmaz mısın rüyaya. *(Haydar çıkar.)*
ON BEŞİNCİ SAHNE Rıza Yolbaşı-Şeref Tancar-Kadın
RIZA YOLDAŞI *(Şeref Tancar'a):* Kaç kişi tevkif etmişler?
ŞEREF TANCAR: Yirmi otuz kişi kadar duydum.
RIZA YOLBAŞI: Ben demez miyim biz adam olmayız diye. Bu iş bu kadarla bitmez, altından kim bilir daha neler çıkar?
ŞEREF TANCAR: Ben de sizin fikrinizdeyim. Bana kalırsa bugün mitinge gitmeniz hiç doğru olmaz efendim. Bombanın bir tane olduğu ne malum?
KADIN: Tabii değil mi? Bir tane olur mu hiç? Bütün dükkânlara birer tane koymuşlardır.
RIZA YOLBAŞI: Siz ne sayıklıyorsunuz yahu? İşe polis el koymuş, artık mitinge filân müsaade ederler mi?
ŞEREF TANCAR: Doğru dediğiniz. Polis bombayı bulduktan sonra.
RIZA YOLBAŞI: Ne memlekette yaşıyoruz be? Koyun gibi gidecektim oraya. Haber

verilmez mi insana? Ben canımı bit pazarında bulmadım, elin serserileri için yok yere gebereyim.
ON ALTINCI SAHNE Öncekiler-Haydar
(Haydar Rıza Yolbaşı'ya suyu, kadına da kolonyayı verir.) ŞEREF TANCAR: Doğrusu metanetinize hayran oldum. Ben hâlâ
heyecanımı teskin edemiyorum. RIZA YOLBAŞI *(suyu içer):* Hayır, bir şey değil, insanın asabı
bozuluyor. Siyaset hayatında böyle şeyler olur, olur ama... ŞEREF TANCAR: Tabii tabii, bütün büyük adamların başına
gelmiştir. Okumadık mı?
ON YEDİNCİ SAHNE Öncekiler-Kız
KADIN *(içeri giren kızının üstüne atılır):* Kızım, kızım, rüyam çıktı. *(Ağlar.)* Babanı öldürmek için bomba koymuşlar.

KIZ *(annesine sarılır, ağlar):* Zavallı babacığım...
RIZA YOLBAŞI *(yerinden kalkar):* Emniyet müdürüne telefon edeyim. *(Rehberde numarayı ararken)* Bulsunlar bundan sonra beni. Sıyrılırım bu işin içinden. Köpek görsün yüzlerini. Dünyayı ben mi düzelteceğim? Bu böyle kurulmuş böyle gider. İnsanın neşesi kaçıyor be. *(Numarayı çevirir.)* Alo... Emniyet müdürü ile mi müşerref oluyorum?... Ben Rıza Yolbaşı... Teşekkür ederim... Beyefendi, rahatsız edişimin sebebi, ortalıkta bir dedikodu dolaşıyor da... ben pek inanmadım tabii. Biraz komik bir şey, sözde bir bomba bulunmuş çarşı içinde... evet... evet... Bu sabah... evet... saatli...
KADIN: Gözleri çıksın inşallah.
HAYDAR: Bizim Nuri saatli dememişti.
RIZA YOLBAŞI *(telefonun ağzını eliyle kapar):* Susss... *(Elini çeker.)* Haber veren kim efendim?
KADIN: Bir de benim rüyama inanmak istemiyordu.
RIZA YOLBAŞI *(telefonda):* Ya..
ŞEREF TANCAR *(kızın yanına gider yavaşça):* Hayatta insanın başına...
RIZA YOLBAŞI *(eliyle telefonu kapar):* Susun yahu...
KADIN *(yavaş sesle):* Meraktan öleceğim. Uzattıkça uzatıyor.
RIZA YOLBAŞI: Demek bildiğimiz saatmiş, öyle mi? Allah allah...
KADIN *(yavaş sesle):* Bundan sonra evde saat istemem.
RIZA YOLBAŞI: İftira o halde. Zaten ben de inanmamıştım. Güldüm, olmaz öyle şey dedim. Zabıtamızın mükemmelliğinden emin olduğum için... evet:., tabii... Zaten doğru olsaydı da vaz geçecek değildim. Sizi rahatsız ettim Teşekkür ederim. *(Telefonu kapar.)*
KADIN: Ne dedi? Ne dedi?
KIZ: Babacığım...
RIZA YOLBAŞI: Beni de hiç yoktan telaşlandırdınız yahu. Aslı yokmuş.
ŞEREF TANCAR: Aslı yokmuymuş? Nasıl olur?
KADIN: Nasıl olur?
RIZA YOLBAŞI: İftira, yalan, uydurma...
HAYDAR: Ben Nuri'nin yalancısıyım.
ŞEREF TANCAR: Gözümle gördüm.
RIZA YOLBAŞI: Mesele şu: Bu sabah emniyet müdürlüğüne bir adam geliyor, çarşı içindeki turşucuda saatli bir bomba var diyor.

Yarım saat önce dükkânı basıyorlar. Ortada düpedüz bir saat duruyor. Ne bomba ne bir şey. Yalnız saatin biçimi başka bir biçimmiş, bombaya benzetmişler.
KADIN: Peki benim rüyam ne olacak? İmkânı yok, inanmam. RIZA YOLDAŞI: Sen istediğin kadar inanma. Herifler gitmişler,
bakmışlar, bomba değil saatmiş. KADIN: Dünya bir araya gelse inanmam. Aldatmışlardır seni. Ben

boşuna görmedim o rüyayı. RIZA YOLDAŞI: Sonra tevkif edilen filan da yokmuş... Dört beş
kişiye sormuşlar, hepsi bu. ŞEREF TANCAR: Bana bu işte bir bit yeniği var gibi geliyor. Haber
vermişler çünkü.
RIZA YOLDAŞI: Canım haber veren de yanındaki bakkalmış. Aralarında geçimsizlik, rekabet varmış uzun zamandır. Ciddi bir şey olsaydı haber vermez miydik diyor emniyet müdürü. Rahat rahat gidebilirsiniz diyor mitinge.
ŞEREF TANCAR: Ben, affedersiniz, pek inanmadım bu işe. Farkına varıldığını anlayınca bombanın yerine bir saat koymuş olamazlar mı?
KIZ: Babacığım, gitme. RIZA YOLBAŞI: Zaten zihnim karma karışık, siz de büsbütün şaşırtmayın. Saat kaç?
ŞEREF TANCAR: On ikiyi çeyrek geçiyor. RIZA YOLBAŞI: Bir çeyrek var mitingin başlamasına. KADIN: Bana, kanna inanmıyorsun da başkalarına inanıyorsun. Ben yalancı bir kadın mıyım? Yılan gördüm diyorum sana. Kırk yılda bir kadın sözü dinle. ŞEREF TANCAR: Allah benzetmesin, tıpkı Roma İmparatoru Jul
Sezar gibi. Onun da karısına malum olur ya. KADIN: Rızacığım gitme, dinle beni.
KIZ *(ağhyarak Şeref Tancar'ın boynuna sarılır):* Gitme babacığım. ŞEREF TANCAR *(kızın saçlarını okşar):* Gitmeniz hiç doğru değil. KIZ *(Şeref Tancar'a daha sıkı sarılır):* Beni bırakma. ŞEREF TANCAR *(kızı sıkar):* Bırakmayız. KADIN: Delilik olur Rıza. RIZA YOLBAŞI *(sert bir sesle):* Gitmiyorum. KIZ *(Şeref Tancar'ı sıkar):* Ah ne mesudum. ŞEREF TANCAR: Ben de, ben de. KADIN: Çoluğu çocuğu sevindirdin, Allah senden razı olsun.

RIZA YOLBAŞI: Yalnız bir mesele kalıyor, gidip haber vermeli. Birdenbire hastalandı gibi bir şey söylemeli.
KADIN *(kızım sarılmış vaziyette görünce):* Kızım sen gel bakayım buraya. *(Kız başı önünde, Şeref Tancar'ın kollarından sıyrılıp annesinin kollarına atılır.)* Haber vermek kolay. Birini yollarız. Bizim başımıza bir felaket gelmesin de...
RIZA YOLBAŞI *(Haydar'a bakar):* Haydar, bu işi sen yapacaksın. Şimdi doğru Çarşı içine git. Kahvenin önündeki meydanda bir kürsü olacaktı. Tertip heyetinden bir iki kişi vardır orda. Benim için, birdenbire hastalandı, gelemiyecek, de. Anladın mı?
KIZ: Hadi Haydar çabuk git, belki babamı almıya gelirler.
KADIN: Tabii tabii, onun da yüzü tutmaz gitmiye kalkar.
RIZA YOLBAŞI: Mitingin sonuna kadar da orda kal. Olup biteni anlatırsın.
HAYDAR: Hemen gidiyorum. Merak etmeyin küçükhanım. Allaha ısmarladık. *(Çıkar.)*
RIZA YOLBAŞI: Bizim nutka yazık oldu.

İKİNCİ PERDE

(Çarşı içinde küçük bir meydan. Meydan sahnenin solundadır. Sağda, bu meydana doğru büyükçe bir çıkıntı yapan bir kahve. Kahvenin kapalı binası önünde ağaçlı bir bahçe. Masalar, iskemleler. Meydandan sağa, ikinci plana doğru eğri bir yol gider. Bu yolu sağdaki kahve örtmektedir. Solda, yol boyunca meydana bakan binalar. Binaların altında dükkânlar. Ahçı dükkânı, turşucu, bakkal... Solda yüksekçe bir kürsü. Üstü bayraklarla süslüdür. Perde açıldığı zaman kürsünün etrafında beş altı kişi vardır. Kahvede, masalarda müşteriler. İki polis devriye gezer. Sahne yavaş yavaş kalabalıklaşacaktır.)
BİRİNCİ SAHNE Meraku-Kahveci
MERAKLI *(kahvesini getiren KAHVECİ'ye):* Bugün parayı kırdın demektir. Miting olunca müşteri de artar herhalde. Değil mi?
KAHVECİ *(MERAKLI'mn kahvesini bırakır):* Ne gezer beyim, ne gezer? Kazançtan geçtim, iskemleleri tabağı, çanağı kırmasınlar da.
MERAKLI: Kim kırıyor tabağı çanağı?

KAHVECİ: Kalabalık bastırınca görürsünüz. Yol ağzına kadar dolar, hadi

kahveye. İskemlelerin, masaların üstüne çıkarlar. Kahve içmek kimin aklına gelir?
MERAKLI: Ya., demek öyle. Miting olunca işler bozuluyor ha?
KAHVECİ: Geçen seferkinde müşterinin yansından parayı tophya-madım. Açıkgözler kalabalığa kanşıp gidiyor. Bulabilene aşk
olsun.
MERAKLI: Ne bırakır bu kahve günde?
KAHVECİ: İşte ölmiyecek kadar bir şey. Allah bin bereket versin. MERAKLI: Bir kahve size kaça mal olur? KAHVECİ: Belli olmaz, geçinip gidiyoruz işte. MERAKLI: Saklama, saklama. Bugün en iyi vaziyette gene esnaf.
Ne çekiyorsa memur çekiyor. KAHVECİ: Memur musunuz? MERAKLI: Hayır. *(Kahveci içeri girer.)*
İKİNCİ SAHNE
(Meraklının yanındaki masada iki müşteri.) BİRİNCİ MÜŞTERİ: Yanm saat önce basmış polis. İKİNCİ MÜŞTERİ: Yanm saat önce ha? Vay canına.. BİRİNCİ MÜŞTERİ: Sözde bomba değil de saatmiş. Kavuğuma
anlatsınlar onu. İKİNCİ MÜŞTERİ: Gülünecek şey. Bomba nerde, saat nerde? Bari
iyi bir şey uydursalardı. Halkı enayi yerine koyuyorlar. BİRİNCİ MÜŞTERİ: Turşucu asmış kendini diyorlar. İKİNCİ MÜŞTERİ: Vay canına, asmış ha? Şu karşıdaki dep mi? MERAKLI *(konuşulanları dinler):* Affedersiniz, turşucu mu asmış
kendini? *(İki müşteri önce Meraklıya sonra birbirlerine bakarlar.)*
Neden asmış?
BİRİNCİ MÜŞTERİ: Yakalanacağını anlayınca herhalde. MERAKLI *(iskemlesini o yana çevirir):* Ya., yakalanacağını anlaym-
ca, öyle mi? Casus muymuş? İKİNCİ MÜŞTERİ *(Meraklıyı dikkatle süzer, sonra arkadaşına göz
atar, çok konuşmaması için dirseği ile vurur.)* Vallahi, bizim de
pek bir şey bildiğimiz yok. MERAKLI *(iskemlesiyle iki müşterinin masasına gider.)* Demin
bombadan bahsediyordunuz. Ne bombasıymış bu? İKİNCİ MÜŞTERİ: Yanlış duymuş olacaksınız. Bizim öyle işlerle

alakamız yok. *(Kalkar. Arkadaşına)* Hadi geç kalmıyalım. *(Meraklıyı dikkatle süzerek paralarını masaya koyarlar. Arada bir arkalarına bakarak giderler.)*
ÜÇÜNCÜ SAHNE
(Meraklı tek başına kalınca iskemlesini alır, eski yerine gider. Gözleriyle Kahveci'yi arar. O sırada Birinci Hırsız sağdan, kahvenin önünden girer. Kürsünün yanında dolaşmakta olan İkinci Hırsız'a yaklaşır.)
Birinci Hırsız-İkinci Hırsız
BİRİNCİ HIRSIZ: Ağabey ne anyorsun sen burda?
İKMCİ HIRSIZ: Dolaşıyorum. Sen ne anyorsun?
BİRİNCİ HIRSIZ: Numara yapma ağabey, aynı işe mi düştük yoksa?
İKİNCİ HIRSIZ: Nerden çıktın karşıma be? Sana rastladım mı benim işlerim düz gitmez. Miting işi seninkisi de değil mi?
BİRİNCİ HIRSIZ: Allah var ne sakhyayım. Geçen seferkinde epeyce dünyalık topladık. Medeniyet ilerledikçe bizim meslek de gelişiyor. Son aylarda kesat gidiyordu işler. Allah razı olsun şu mitingleri yapanlardan. Hani kalabalıkta çalışmak da güçleşmişti, biliyor musun? Bir yerde kalabalığa sokuldun mu herkesin eli cebinde, çantasında. Gel de çalış.. Burda öyle mi ya?
İKİNCİ HIRSIZ: Ulan yavaş konuş, polisler var.
BİRİNCİ HIRSIZ: Burda aynasız bana vız gelir. Sen beni biraz sonra gör... Tanıyamazsın vallahi. Avazım çıktığı kadar yasayı bastım mı yanımda kim var

kim yok deliye dönüyor alimallah. Milletin ayranı kabardı mı gel keyfim gel. Rahat rahat çalışırsın. Herifin cebine değil donuna soksan elini oralı olmaz.
İKİNCİ HIRSIZ: Bana bak, sen koduğum yerde otluyorsun. Dünya ilerliyor ulan. Bu zamanda tek çalışmak yok artık. Bir araya gelmek lazım, işbirliği lazım, anlıyor musun? Biz Çayırlık'taki mitingte Sadık'la beraber çalıştık. Netice pek parlak oldu.
BİRİNCİ HIRSIZ: Ağabeyimsin, inanırım sana. Neydi sizin usul.
İKİNCİ HIRSIZ: Deminden beri Sadık'ı gözlüyorum, görünmedi kereta. Seninle yapanz artık. Dinle beni, mitinge gelen halkta para ne gezer? Hepsi aç, meteliksiz. Herif buraya geliyor ki biraz bağırayım çağırayım, derdimi dökeyim diye. Bir sürü tıraş dinliyor

sonunda. Nutukçu kafasını şişirir, sen cebinden üç beş kuruşunu
alırsın... Bu iş değil bu. BİRİNCİ HIRSIZ: Ya ne yapacağız ağabey? İKİNCİ HIRSIZ: Ulan nutukçulan soymak lazım, hâlâ anlamadın
mı? Herifi nasıl olsa omuzlarına alıyorlar, açıkgöz davranıp altına
biz girdik mi tamamdır iş. BİRİNCİ HIRSIZ: Yaşa be ağabey, sen bizim mesleği ilerletiyorsun
be. İKİNCİ HIRSIZ: İlerlemeye adım uydurmak lazım oğlum. *(İkisi de yoldan aşağı doğru ağır ağır yürüyüp kaybolurlar. Miting başlıyın-caya kadar arada bir görünürler.)*
DÖRDÜNCÜ SAHNE Meraklı-Kahveci
MERAKLI *(Kahveciye seslenir):* Baksana oğlum.
KAHVECİ: Buyurun beyim.
MERAKLI: Turşucuya kim bomba koymuş yahu?
KAHVECİ: Saatmiş beyim, anlaşıldı.
MERAKLI: Ya., desene ki adam iftiraya uğradı. Vah vah.. Kim
işletiyor şimdi dükkânı? KAHVECİ: Gene kendi, kapatacak değil ya. MERAKLI: Allah allah, hiç böyle şey duymadım. Hem kendini
assın, hem gene dükkânı işletsin. Roman gibi... *(Kahveci başka masalara gider.)* Gidip bakayım. Bir turşu suyu ver derim.
(Parasını bırakır. Turşucuya gider.)
BEŞİNCİ SAHNE Birinci Yolcu-İkinci Yolcu
BİRİNCİ YOLCU *(İkinci Yolcu'ya):* İnat etme yahu, biraz dinleyip
gideriz. Çok eğlenceli oluyor. İKİNCİ YOLCU: Ben yokum birader. Neme lazım... Başımı derde
sokmam. BİRİNCİ YOLCU: Yapma allahını seversen, bunda bir kötülük olsa
kimse gelmez. İKİNCİ YOLCU: Her koyun kendi bacağından asılır azizim. Bana

ne... Ne diye yok yere başımı derde sokayım? Hem arkadaş sözü
dinlersen sen de kanşma böyle işlere. Kim geldi, kim gitti herkesi
yazarlar. Bir de mimlendin mi tamamdır işin. BİRİNCİ YOLCU: Alnım açık olduktan sonra kimseden korkmam.
Hem ben hiçbir taraftan değilim. Dinlerim, vakit geçiririm, işte o
kadar. Hadi sana güle güle... İKİNCİ YOLCU: Allahaısmarladık. Sen de çoluk çocuk sahibi
olursan anlarsın. Kumar bir, siyaset iki. İnsanın evi barkı yıkılır
alimallah. *(Giderken)* Kahveye gel akşama. Bir tavla atanz. BİRİNCİ YOLCU: Olur. *(Kahveye girer.)*
ALTINCI SAHNE Bir Nutukçu-Arkadaş
BİR NUTUKÇU *(kürsünün yanındadır, arkadaşına):* Vakit yaklaştıkça heyecanlanıyorum.
ARKADAŞ: Hâkim ol kendine. İngiliz filozoflarından Nice ne demiş? Maneviyatını

sıkı tut yoksa gittiğin gündür, demiş.
BİR NUTUKÇU: Bu daha ilk de ondan herhalde. Sonra sonra alışırım elbet. Yutkunamıyorum. Kürsüye çıkar çıkmaz önce bir bardak su içerim.
ARKADAŞ: Yavaş sesle başla. Ağır ağır konuş. İkide bir halkı süz.
BİR NUTUKÇU: Olur olur.
ARKADAŞ: Alkış yerlerine dikkat et.
BİR NUTUKÇU: Olur olur.
ARKADAŞ: Ezberlediğini belli etme. Sanki irticalen konuşuyormuş gibi yap.
BİR NUTUKÇU: Olur olur.
ARKADAŞ: Kravatını gevşet bakayım, boğazını sıkmasın.
BİR NUTUKÇU *(kravatını gevşetir):* Peki.
ARKADAŞ: Kemerini de gevşet.
BİR NUTUKÇU *(kemerini gevşetir):* Peki.
ARKADAŞ: Göreyim seni.

YEDİNCİ SAHNE
Beyazlı Adam-arkadaşlan
(Sağdan Beyazlı Adamla dört kişi girer. Uzaktan kürsüye bakarak manalı manalı göz kırparlar.)
BEYAZLI ÂDÂM *(yanındakileri kendine doğru çeker. Yavaş bir sesle konuşur. O sırada yanlarından biri geçer, konuşulanları dinler.)* Sanki onlardanmışız gibi aralarına karışacağız. Önceleri alkışlarız da. Ben sırası gelince size işaret ederim. Önce yuha diye bağırırsınız. Sonra... *(Daha yavaş sesle söyler, duyulmaz.)*
YANINDAKİLER: Peki, peki. Anladık.
İÇLERİNDEN BİRİ: Ama hiç olmazsa yansını peşin verin ki...
BEYAZLI ADAM: Peki. *(Ellerine para sıkıştırır.)* Hadi, şimdi çarçabuk karnınızı da doyurayım. *(Soldaki ahçı dükkânına girerler.)*
SEKİZİNCİ SAHNE
LİMONATACI *(bardaklarını şıkırdatarak yoldan gelir.)* Hararet söndürüyor. Buz...
BİR NUTUKÇU; Bir limonata içeyim. *(Çağırır.)* Baksana...
LİMONATACI: Buyurun beyim.
BİR NUTUKÇU: Doldur bir bardak.
ARKADAŞ: Olmaz, olmaz. Katiyen olmaz. Tıkanıklık verir. *(Limonatacının doldurduğu bardağı bir yudumda içer.)* Oh... *(Bir Nutukçuya.)* Katiyen doğru değil.
DOKUZUNCU SAHNE
(Yoldan hızlı adımlarla Şişman Adam gelir. Yanında iki kişi vardır. Kürsünün etrafında duran mitingcilerle birleşir.)
ŞİŞMAN ADAM *(mendiliyle yüzünü, boynunu siler, rüzgârlanır):* Herkes tamam değil mi?
I. MİTİNGCİ: Yalnız sayın Rıza Yolbaşı henüz teşrif etmediler
efendim.
ŞİŞMAN ADAM: Gelir, gelir. Amma da sıcak ha. Nerdeyse gelir. *(Hepsine birden)* Arkadaşlar, hepinize basanlar dilerim. Bizimkiler birazdan gelecek. Davul zurna da var. İyi bir şey olacak

herhalde. Saat kaç?. ARKADAŞ: Yirmi geçiyor. ŞİŞMAN ADAM: Güzel. *(Yanındaki Uzunboylu Adam'a)* Alkışı sen
idare et.
UZUN BOYLU ADAM: Peki efendim. ŞİŞMAN ADAM: Ben hepsine tembih ettim. Sana bakacaklar. Elini
yukan kaldınr öyle alkışlarsın ki, görsünler.
ONUNCU SAHNE Öncekiler-Meraklı
(Bu konuşma sürerken Meraklı turşucudan çıkar, kürsüye yaklaşır. Konuşulanları dinler.) II. MİTİNGCİ: Benim duyduğuma göre karşı taraf da adamlannı
gönderecekmiş. Karışıklık çıkarmak için.

ŞİŞMAN ADAM: Yaparlar. Sakin olmak lazım, asabiyete kapılmamak lazım. *(Meraklıyı görür.)* Arkadaş sen neredensin? MERAKLI: Ben yabancıyım. Merak ettim de... ŞİŞMAN ADAM: Ya... bizim merak edilecek bir tarafımız yok. Her işimiz açık. Anladınız mı? *(Sertçe arkasını döner.)* MERAKLI *(uzaklaşırken):* Amma da adamlar yahu. İnsan merak etmez mi? Kime ne sorsam tersliyor. *(Limonatacıdan bir limonata içer.)* Mitinglerde işin iştir herhalde. Kaç para çıkanrsın günde? LİMONATACI: Çok bir şey olmaz beyim. Allah ne verirse. MERAKLI: Öyle deme. Memurdan iyisindir gene. LİMONATACI: Memur başka biz başka.

(Davul zurna sesi gelir. Sonra yoldan bir kalabalık görünür. Kalabalığın ön tarafı gelip kürsüye dayanır. Yolun da dolu olduğu anlaşılır. Ama kahve kalabalığın arkasını örter. Gelenlerden bir kısmı kahveyi doldurur. Bir kısmı sağ tarafa, kahvenin önüne yığılır. Şişman adamın bir işareti ile davul zurna durur. İki hırsız ite kaka kalabalığın içine dalıp kürsüye yaklaşır. Meraklı kahveye girer, bir masanın üstüne çıkar. Soldaki dükkânlardan dışan uğrarlar. Dükkânların üstlerindeki evlerde pencereler açılır. Kadın, çocuk başları görülür.)

YILANLAR ON BİRİNCİ SAHNE

ŞİŞMAN ADAM (77. *Mitingciye):* Hoparlörü açtırın. *(U. Mitingci Elektrikçiye ibaret eder. Elektirikçi kürsüye çıkıp hoparlörle oynar.)*

PENCEREDEKİ ÇOCUK: Anne şişkoya bak, şişkoya bak.

ANNE: Ayıp değil mi çocuğum? Öyle mi derler? Şişman amca derler.

PENCEREDEKİ ÇOCUK: Şişman amca, şişman amca. *(Kalabalıkta gülüşmeler.)*

ŞİŞMAN ADAM *(sinirli, terler);* Çabuk olun efendim.

ELEKTİRİKÇİ: Tamam efendim.

HOPARLÖR: Tamam efendim.

ŞİŞMAN ADAM *(kürsüye çıkar):* Arkadaşlar.

HOPARLÖR: Arkadaşlar.

SESLER: Susalım, susalım.

ŞİŞMAN ADAM: Arkadaşlar, bugün... *(Hoparlör çalışmaz.)* Bozuldu galiba. *(Elektirikçi kürsüye fırlar, tamirle uğraşır.)* Allah belanızı versin.

HOPARLÖR: Allah belanızı versin.

PENCEREDEKİ İHTİYAR KADIN: A., üstüme iyilik sağlık. Bela okuyor.

ELEKTİRİKÇİ: Tarriam efendim.

SESLER: Kime söylüyor? Kimin belasını versin?

ŞİŞMAN ADAM: Arkadaşlar, bugün... bizi heyecana getiren müşterek kuvvetin... kalblerimizi saran ve... bize tuttuğumuz yolda... durmadan yürümek cesaretini veren bir azimle... burada toplanmış bulunuyoruz. *(Son sözler hoparlörden duyulmaz, makine bozulmuştur.)* GERİDEN SESLER: Duymuyoruz, duymadık. *(Elektirikçi kürsüye fırlamak ister.)* ŞİŞMAN ADAM: İstemez, istemez. *(Kızgın)* Maskaralığa lüzum yok.

HOPARLÖR: Maskaralığa lüzum yok. PENCEREDEKİ İHTİYAR KADIN: Komşu, ne oluyor bu adama ayol?

ANNE: Makinesi bozuldu teyze. ŞİŞMAN ADAM *(halka):* Bu anda şehrimizin beş muhtelif yerinde aynı şekilde heyecanlı toplantılar yapılıyor. Bu toplantıların kutsal manası ne kadar büyüktür arkadaşlar. *(Uzun Boylu adam ellerini*

kaldırarak alkışlar. Bunu bütün halkın alkışı takip eder.) BİRİNCİ HIRSIZ: Yaşa... ŞİŞMAN ADAM *(elini masaya vurur):* Bunun manasını anlamıyanlara en güzel cevabı sizler veriyorsunuz. Burada sözü arkadaşlarıma bırakarak hepinizi saygıyla selamlarım. *(Alkış.)* BİRİNCİ HIRSIZ: Yaşa... *(inmekte olan Şişman Adamı kucaklayıp kaldırmak ister.)* İKİNCİ HIRSIZ *(Birinci Hırsız'a):* Ne yapıyorsun? Daha o işe sıra gelmedi.

ŞİŞMAN ADAM: Bırak, bırak. *(Aşağı inerken)* Ben size gösteririm. HOPARLÖR: Ben

size gösteririm. *(Geriden gülüşmeler. Elektirikçi kafasını yumruklar.)* I. MİTİNGCİ *(Şişman Adam'a):* Sayın Rıza Yolbaşı gelmedi. Ben çıkayım mı?

ON İKİNCİ SAHNE Öncekiler-Haydar

(Bu sırada sağdan, kahvenin önünden Haydar görünür. Kalabalıktan kürsüye yaklaşamaz. Müsaade ister.)

ŞİŞMAN ADAM: Gelmedi mi? Allah allah.

LİMONATACI: Hararet söndürüyor. Buz...

ŞİŞMAN ADAM: Ne yapacağız şimdi. İlk defa o konuşacaktı.

İKİNCİ HIRSIZ *(Birinci Hırsız'a):* Ulan avel, şimdiden olur mu?

BİRİNCİ HIRSIZ: Kusura bakma ağabey, dayanamadım.

ŞİŞMAN ADAM (II. Mitingciye): Nerdeyse gelir. Çık şimdi kürsüye de ki... Amma da kalabalık bastırdı, nefes alamıyorum... de ki, sayın Rıza Yolbaşı gelmekte olduğundan şimdi başka bir arkadaşımız konuşacak de.

BİR HABERCİ *(arkalardan Şişman Adam'ın yanına gelir. Şişman Adam'a):* Karşı tarafın adamları da gelmiş. Konuşurlarken dinledim, yuha çekeceklermiş haberiniz olsun.

ŞİŞMAN ADAM *(yanındakilere):* Hiç aldırmayın, biz daha kalabalığız. (77. *Mitingciye)* Hadi sen çık. Ben şimdi Çayırlık'taki mitinge gidiyorum. Bakayım onlar ne yaptılar? *(Mendiliyle terini silerek çıkar.)*

YILANLAR ON ÜÇÜNCÜ SAHNE

İKİNCİ MİTİNGCİ *(kürsüye çıkar):* Arkadaşlar...

SESLER: Susalım, susalım.

MERAKLI *(önündeki adamın omuzuna vurur):* Bu kim bu?

ÖNDEKİ ADAM: Ben nebileyim, allah allah.

II. MİTİNGCİ: Arkadaşlar, Sayın Rıza Yolbaşı...

HAYDAR *(arkalardan bağırır):* Müsaade buyurun, müsaade buyurun

SESLER: Ne oluyor? Susun yahu...

İKİNCİ MİTİNGCİ: Sayın Rıza Yolbaşı...

HAYDAR: Müsaade edin canım, geçeceğim.

SESLER: Kim bu? Rıza Yolbaşı mı? Rıza Yolbaşı geliyor. Yaşa... Yol verin. Sayın Rıza Yolbaşı'ya yol verin.

UZUN BOYLU ADAM (77. *Mitingciye):* Geliyor galiba? O mu o?

İKİNCİ MİTİNGCİ: Bilmem. İyi göremedim.

SESLER: Yaşa... Yaşa... *(Kalabalık Haydar'ı Rıza Yolbaşı sanarak omuzlarına alır. Haydar omuzlar üstünde kürsüye kadar getirilir.)*

İKİNCİ MİTİNGCİ: Bu kim yahu? Bu değil.

UZUN BOYLU ADAM *(halka seslenir):* Arkadaşlar, yanılıyorsunuz, bir yanlışlık oldu. Sayın Rıza Yolbaşı...

SESLER: Susalım,, susalım. Sayın Rıza Yolbaşı konuşuyor.

(Haydar'ı kürsüye iterler. Kalabalık kürsünün yanına daha çok yığılır. II. Mitingciyi aşağı çekerler. Uzun Boylu Adam'ın sözünü dinliyen olmaz. Hatta onu susturmak için biraz gerilere iterler. Bir yandan bağırtmalar, yasalar devam eder.)

HAYDAR *(bir zaman şaşkın şaşkın etrafına bakar, susar. Sonra kısık, titrek bir sesle kürsünün yanında duranlara):* Affedersiniz...

SESLER: Estağfurullah, estağfurullah.

HAYDAR: Ben haber vermiye geldim. Bizim bey hastalandı da... birdenbire...

SESLER: Duymuyoruz, yüksek konuşun.

ÖNDEKİLERDEN BİRİ *(geriye):* Hastası varmış, ondan geç kalmış.

SESLER: Geçmiş olsun.. Geçmiş olsun...

BİRİNCİ HIRSIZ: Yaşa., yaşasın Rıza Yolbaşı...

SESLER: Yaşasın... yaşasın Rıza Yolbaşı...

UZUN BOYLU ADAM *(gerilerden): O* değil arkadaşlar. Yanılıyorsunuz. Konuşamaz...

ÖNDEN BİRKAÇ KİŞİ: Aramızda yabancılar var. Bizi susturmak

istiyorlar. Yabancılar dışarı, yabancılar dışarı. SESLER: Yabancıları istemiyoruz. *(Uzun Boylu Adam'ı ite kaka kahvenin yanından dışarı çıkarırlar.)*

ON DÖRDÜNCÜ SAHNE

HAYDAR *(korkudan, heyecandan titremektedir. Boğuk bir sesle):*

Müsaade edin de ben ineyim. ÖNDEN BİRKAÇ KİŞİ: Olmaz olmaz, isteriz... ÖNDEN BİRİ *(geriye doğru):* Arkadaşlar, sayın Rıza Yolbaşı'nın hastası varmış. Konuşmak istemiyor. SESLER: Geçmiş olsun... isteriz... konuşsun... isteriz... DİNLEYİCİLER *(hep birden):* İsteriz, isteriz, isteriz... HAYDAR: Beyler... ÖNDEN BİR SES: Susalım arkadaşlar. MERAKLI *(önündeki adamın omuzuna vurur):* Bu kim bu? ÖNDEKİ ADAM: Tanımıyor musun? Allah, allah. *(Kızgınca sırtını çevirir.)*

MERAKLI: Tanıdım, tanıdım. SESLER: Dinliyoruz, susalım arkadaşlar. HAYDAR: Ben buraya... haber vermek için... geldim. Müsaade edin de ineyim.

DİNLEYİCİLER *(hep birden):* İsteriz, isteriz, isteriz. HAYDAR *(ellerini masaya koyar):* Huzurunuzda konuşmak kim ben kim? HOPARLÖR: Huzurunuzda konuşmak kim ben kim?

(Haydar inmek ister, bırakmazlar.) DİNLEYİCİLER *(hep birden):* İsteriz, isteriz, isteriz. HAYDAR *(kendine açındırarak):* Ben bir uşağım. SESLER: Haşa... haşa... Sen bizim başımızsın. HAYDAR: Yalanım yok. Görüyorsunuz, heyecandan titriyorum. HOPARLÖR: Görüyorsunuz, heyecandan titriyorum. *(Yaşa sesleri, alkışlar.)* Ben evde bile çok konuşmam. Kendi halinde bir adamım. BİRİNCİ HIRSIZ: Numara istemez ağabey. Söyle bir şeyler allahını seversen.

HAYDAR: Doğru söylüyorum. SESLER: Susalım. HAYDAR: Kendi halinde bir adamım. Sizden, halktan bir adamım.

HOPARLÖR: Sizden, halktan bir adamım. *(Yaşa sesleri, alkışlar.)* HAYDAR: Söz söylemesini beceremem. Bırakın beni... *(İnmek ister, bırakmazlar.)* İKİNCİ HIRSIZ: Söyle be beyefendi, aklına geleni söyle be. Çıktın bir defa, ayıp olur.

HAYDAR: Keşke söyliyebilsem içimden geçenleri. *(Yaşa seslen, alkışlar.)* Beni alkışlıyorsunuz, değil mi? Gözlerime, kulaklarıma inanamıyorum. Rüyadayım gibi geliyor bana. *(Alkışlar.)* Sevinçten ağhyacağım nerdeyse. *(Yaşa sesleri.)*

BİRİNCİ HIRSIZ *(İkinci Hırsız'a):* Ulan bu kadarını ben de kıvırırım be.

LİMONATACI: Hararet söndürüyor. Buz...

SESLER: Susalım.. Sırası değil arkadaş... Başka yerde sat limonatanı... susalım.

HAYDAR: Bir yanlışlık oldu galiba. Ben haber verip gidecektim.

BEYAZLI ADAM *(arkadaşlarına işaret eder):* Yuha...

BEYAZLI ADAMIN ARKADAŞLARI: Yuha... *(Haydar'ın yüzüne çürük domates, çürük yumurta atarlar. Ortalık karışır. Dinleyiciler Beyazlı Adam'la arkadaşlarını kahvenin sağından dışarı atarlar.)* ÖNDEN BİRİ: Ne yapsalar konuşacağız arkadaşlar.

SESLER: Konuşacağız...

ÖNDEN BİRİ: Bu domatesler ona değil bize atılmıştır. O bizim yerimize yedi bunlan. SESLER: Yaşasın... PENCEREDEKİ ÇOCUK: Anne, adamın suratına bak, suratına bak.

PENCEREDEKİ İHTİYAR KADIN: Adamı öldürecekler ayol.

DİNLEYİCİLER *(hep birden):* İsteriz, isteriz, isteriz...

HAYDAR *(bir zaman o halde kalır. Sonra yavaş yavaş yüzünü mendiliyle siler, dinleyicilere bakar. Kaşları çatılır. Ağır bir sesle):* Biz birlik oldukça arkadaşlar hiçbir şeyden korkmayız. *(Durur, bir an düşünür. Sonra daha yüksek bir sesle)* Korku bizden korksun. *(Alkış.)* Çünkü bizim ruhlarımız... *(Durur, düşünür.)* Büyük fırınlarda pişmiştir arkadaşlar. *(Alkış.)* Bu fırına parmağını uzatan kör

olur. Bu fınn, bu fınn... *(Düşünür.)* Bir mabettir arkadaşlar. Yarın sabah bütün güneşler bu fırından fışkıracak. *(Alkış.)*
BİRİNCİ HIRSIZ: Yaşa...
SESLER: Yaşa...

HAYDAR *(yutkunur, ellerini arkasına alır):* Önce kafalan değiştirmek lazım. Bu iş de öyle mitingle, elektirikle olmaz. Sopa lazım sopa... *(Alkış, yaşa sesleri. Haydar ellerini göğsünde kavuşturur.)* Hadi elektiriği herifin evine kadar soktuk. Elektirik kann doyurur mu be? *(Yaşa sesleri.)* Elektiriği ben ne yapayım? Elime alamam, cebime sokamam, yiyemem, içemem. Bana daha dişe dokunur bir şey versinler ki anhyayım. Kime yutturuyorlar? *(Alkışlar, yasalar arasında sürahiden bir bardak su doldurur, gargara yapar, sonra ağzının kenarından dışan fırlatır.)* Önce kafalan değiştirmek lazım. Hadi okudun yazdın, ne bileyim altın diş taktın, eline de bastonu aldın. Kaç para eder? Kendini adam mı oldum sanıyorsun? İki kelime öğrenmekle allan mı oldun be? Cebinde istediğin kadar paran olsun, kafanı değiştirmedikten sonra bence beş para bile etmezsin. İşte bu kadar. *(Alkış.)* Beni adam yerine koyanı ben de adam yerine koyanm. İşte bu kadar. *(Alkış.)* Bizim ne farkımız var gâvurlardan? Hiç değil mi? Ama herifler medeni. Bizimkilere de çektin mi sopayı her şey yoluna girer. İşte bu kadar. *(Alkış. Haydar bağırır.)* Ben üzerime bir iş aldım mı gözüm dünyayı görmez artık. Kimse yıldıramaz beni. *(Yaşa sesleri.)* Yumurtadan, domatesten korkacak göz yok bende. Atsınlar bakalım, memleketin bütün domateslerini, bütün yumurtalannı atsınlar. Budalalar... yeseler daha iyi olmaz mı be? *(Alkış.)* Benim gözümde ne mevki var ne bir şey. Yükselmişim ne olacak, yükselmemişim ne olacak? İşte geldik gidiyoruz, şen olasın Halep şehri.
PENCEREDEKİ İHTİYAR KADIN: Ne güzel söyledi vallahi. *(Gülüşmeler.)*
HAYDAR: Ben keyif sürmesini bilmez miyim? Yan gelip yatmayı bilmez miyim? Sabahtan akşama kadar didinirim, geç yatar erken kalkanm, oraya koşanm, buraya koşanm. Yetişir artık be. *(Bravo sesleri, alkışlar.)*
ON BEŞİNCİ SAHNE
UZUN BOYLU ADAM *(Haydar konuşurken Uzun Boylu Adam sağdan girer. Kürsüye yaklaşır. II. Mitingci ile l. Mitingciyi bulur. Bir susma anında):* Bu kim bu, yahu?
II. MİTİNGCİ: Bilmem. Güzel söylüyor ama. Bırakalım söylesin.
HAYDAR *(düşünür, söyliyecek söz bulamaz. Bir defa daha gargara yapar. Bu şef er su genzine kaçar. Müthiş bir öksürüğe tutulur): Biz*

birlik... *(Öksürür.)* oldukça arkadaşlar... *(Öksürür.)* hiçbir şeyden korkmayız. *(Öksürür.)* Korku bizden korksun... *(Öksürür.)* bana müsaade... bu kadar... *(Öksürür.)* yeter.
DİNLEYİCİLER *(hep birden):* İsteriz, isteriz, isteriz.
LİMONATACI: Hararet söndürüyor, Buz...
HAYDAR: Daha ne diyeyim? İsterlerse beni kazığa oturtsunlar. *(Ökürür.)* İsterlerse bombalasınlar... Saatliymiş, saatsizmiş, biz
gene geliriz.
(O sırada penceredeki çocuk lastik topunu kürsünün üstüne düşürür. Haydar korku ile kendini geriye atarken yere düşer. Kahkahalar, gülüşmeler. \Birinci Hırsız'Ja İkinci Hırsız Haydar' ı kucaklayıp kaldırır. Ceplerini karıştırırken) BİRİNCİ HIRSIZ-İKİNCİ HIRSIZ: İsteriz, isteriz. DİNLEYİCİLER: İsteriz, isteriz.
HAYDAR *(bitkin bir halde yeniden kürsüye çıkar, dört yanına bakar,*
yavaş sesle): Arkadaşlar, bırakın beni, gideyim artık. DİNLEYİCİLER *(hep birden):* İsteriz, isteriz. HAYDAR *(eliyle halkı susturur):* Peki, peki. Gitmiyorum. Daha • söyliyeceğim. Ama deminki gibi değil artık. Bıktım uydurmaktan, anlamadığım şeyleri söylemekten bıktım. *(Bir an durur.)* Dinleyin beni. Ben

dokuz yaşımda anasız babasız kaldım. El kapısında büyüdüm. Dayak yedim. Ne yaptımsa emirle yaptım. Hep başkalarının işine koştum. Kendimi bir gün bile adam yerine komadım. İki çift lan bir araya getiremezdim. Bana, adam olamazsın dedikleri zaman doğru derdim, allah bana vermemiş. Boynumu bükerdim. Bir gün hiç tanımadığını, bilmediğim insanların karşısında böyle uzun uzun konuşacağım aklıma bile gelmezdi. Hele alkışlanmak... rüyamda görsem inanmazdım. Bugün siz beni zorladınız. Dilim çözüldü. Demek bende de bir cevher varmış. Bilmezdim bugüne kadar... Sıkılmıyorum artık. Daha konuşacağım. Hem size şimdiye kadar söylenenlerden bambaşka şeyler söyliyeceğim. *(Bir sessizlik.)* Dinleyin beni. Demindenberi söylediklerimi ne ben anlıyorum, ne siz anhyorsu-' nuz. Bırakalım yüksek sözleri de insanca konuşalım. Nedir o öyle? Güneşler doğuyor, fırınlar yanıyor, karanlıklar yırtılıyor... Kimi aldatıyoruz? Yok mu bizim birbirimize söyliyeceğimiz? *(Bir sessizlik.)* Demin hepinizi umacı gibi görüyordum karşımda. İçimde bir korku vardı. Şimdi ısındım size. Korkmadan, içimden geldiği gibi konuşuyorum. Bırakalım yalanı dolanı... boynu

altında kalsın o lafların. Dinleyin beni. Ben bir köylü çocuğuyum. Sizin kardeşinizim. *(Müthiş bir alkış, yaşa sesleri.)* Sizin derdiniz benim derdim, benim derdim sizin derdiniz. *(Alkış.)* Çok yalnızdım bugüne kadar. Bugün başkalaştım. İçim açıldı. Beni değiştirdiniz. Uşaklıktan kurtardınız. Adam ettiniz. İçim kabarıyor sevinçten. Hepinizi sarılıp sarılıp öpmek istiyorum teker teker. *(Alkış, şiddetli bağırışmalar.)* Eski günler geçti artık, görsünler bundan sonra beni. *(Yaşa sesleri.)* Nutuk söylemek nasıl olurmuş, görsünler. Hem öyle yalan dolan da değil. Acıyarak, ağlıyarak da , değil. *(Gitgide heyecanı artar, sesi yükselir.)* Ben, arkadaşlar, dünyaya yeniden geldim. Gözlerim acıdı. Artık her şeyi anlıyorum. Artık kendimi de başkalarını da biliyorum. Yalanlan anlıyorum. Artık kendimi de başkalannı da biliyorum. Yalanlan anlıyorum. Bana inanın: bizi bizden iyi kimseler bilemez. *(Yasalar. Haydar daha yüksek sesle)* Benden iyi kimse bilemez. Benden iyi kimse anlatamaz. *(Daha yüksek sesle)* Çünkü ben artık ben değilim. Ben sizim. Bırakmayın beni, yalnız bırakmayın. Alın beni. *(Kalabalığa atılır. İki Hırsız omuzlarlar. Haydar heyecandan kendim yan yanya kaybetmiş vaziyettedir. Kalabalığın omuzlarında; bağırışlar, yasalar arasında güler yüzlü görünür.)* Dağılmayın daha. Başka yerlere., başka yerlere. Daha neler söyliyeceğim neler. *(Kalabalık neşe içinde, bağıraşarak yoldan aşağı doğru iner.)*

ÜÇÜNCÜ **PERDE**

(Sahne birinci perdenin aynı. Vakit akşama doğru. Perde açıldığı zaman Rıza Yolbaşı, Kadın, Kız sahnededirler. Rıza Yolbaşı ceketini giymiş, kravatını takmıştır. Sinirli sinirli bir aşağı bir yukan dolaşır. Kadın'la Kız pencereden dışarı bakarlar.)

BİRİNCİ SAHNE Rıza Yolbaşı-Kadın-Kız

RIZA YOLBAŞI: Giden takılıyor, giden takılıyor. Haydar da nerede kaldı? Miting bu saate kadar sürmez ya. Akşam oldu.

KADIN: Hâlâ anlıyamadın bu sümsüğü. Aptal aptal bir yere dalmıştır. Ben derim de inanmazsınız, kanı soğuk adamın.

RIZA YOLBAŞI: Şeref de ben öğreneyim, geleyim, dedi. İki saat geçti, hâlâ gelecek. *(Telefon çalar. Rıza Yolbaşı, açması için karısına işaret eder.)*

KADIN *(telefonu açar):* Allo... Rıza Yolbası'nın evi efendim... Evet efendim... Teşekkür ederim. Öyle mi efendim?... Biz daha 'görmedik... Vallahi bana sorarsanız ben sıhhatinden başka bir şey düşünmüyorum. Rızacığım kendini bu kadar yorma diyorum ama dinlemiyor ki sağ olsun... Teşekkür ederim. *(Telefonu kapar.)*

RIZA YOLBAŞI: Kim bu? Neler konuştun öyle?

KADIN: Hüsnü Lâmcim bey. Seni tebrik etti.
RIZA YOLBAŞI: Beni tebrik mi etti? Ne münasebetle?
KADIN: Ne manüsabetle olacak ayol? Bugünkü mitingte verdiğin
nutuk için.
RIZA YOLBAŞI: Ne? Ne dedin? KADIN: Bütün akşam gazeteleri senden bahsediyorlarmış. Ben
mitinge gidemedim diyor Hüsnü bey, şimdi akşam gazeteleri
geldi, orda gördüm, diyor. RIZA YOLBAŞI: Bu.. Bu ne demek? Bütün akşam gazeteleri mi?
Nasıl olur? Bir yanlışlık var bu işte. Ben... *(Durur, karısına*
bakar.) Peki, sen ne dedidiğinin farkında mısın? Teşekkür ettin.
Ne diye teşekkür ediyorsun? KADIN: A... adam telefonu açmış, tebrik ederim, diyor. Teşekkür
edilmez mi? RIZA YOLBAŞI: Sen aklını mı kaçırdın? Benim gitmediğimi
bilmiyor musun mitinge? KADIN: Ne diye aklımı kaçırayım? Gazeteler yazıyormuş ayol.
Pekâlâ da teşekkür ederim. Demek herkes sen konuştun diye
biliyor. Bozmanın âlemi var mı? RIZA YOLBAŞI: Yarabbi bu kadın beni rezil edecek dünyaya. Bana
baksana sen, hastayız diye haber yollamadık mı Haydar'la?
Gazeteciler başka birini ben sandılarsa bundan ne çıkar? Yarabbi
sen bilirsin. Şimdi gel de temizle. KADIN: Bunda temizlenecek ne var ayol? Çarşı içi gibi yerde seni
kim tanır? RIZA YOLBAŞI: Saçmalama, saçmalama allahım seversen. Senin potlarını tamir etmekten bıktım usandım artık. Hem, rüya
gördüm, gitme, diye tutturur, sonra da gazeteler yazmış diye.
İKİNCİ SAHNE Öncekiler-Şeref Tancar
ŞEREF TANCAR *(elinde gazetelerle koşarak girer):* Gördünüz mü? Gördünüz mü? Şaşılacak şey... *(Elindeki gazeteleri birer ikişer oradakilere dağıtır. Rıza Yolbaşı'ya)* Hepsi sizden bahsediyor. Önce çok şaşırdım, ama işin aslını öğrenince... Çok enteresan, çok. *(Rıza Yolbaşı, Kadın, Kız gazetelere dalmışlardır.)* Hiç aklımıza gelir miydi?

RIZA YOLBAŞI *(gazeteden okur):* "Sayın Rıza Yolbaşı'mn büyük başarısı... Halk, bundan önceki mitinglerde görülmemiş bir coşkunlukla Rıza Yolbaşı'yı omuzlayarak saatlerce şehirde gezdirdi."
ŞEREF TANCAR: Biz onu sümsüğün biri sanırdık oysa, değil mi?
KADIN *(gazeteden okur):* "Halkın her istediği yerde saatlerce konuşan Rıza Yolbaşı'mn görülmemiş söz ustalığı her türlü takdirin üstündedir."
ŞEREF TANCAR: Ya., biz burda adam yerine komazdık. Bakın köftehorun yaptığına!
KIZ *(annesinin omuz başından okur):* "Şimdiye kadar halkla bu şekilde konuşan bir söylevci görülmemiştir;"
ŞEREF TANCAR: Ya... buyurun bakalım.
RIZA YOLBAŞI *(gazeteden okur):* "Biz birlik oldukça arkadaşlar hiçbir şeyden korkmayız, sözlerinden sonra kopan alkış tufanı..." Allah allah, anlamıyorum, bu nasıl olur? Benim sözlerim.
KADIN: Bir de neden teşekkür ediyorsun, diye bana çatıyordun. Gördün mü şimdi? Gazeteler de yalan söylemiyor ya.
ŞEREF TANCAR: Evet, aynen böyle, doğru.
KADIN *(Şeref Tancar'a):* Efendim, oldum bittim bana inanmaz. Demin Hüsnü Lâmcim bey telefon etti, böyle böyle dedi.
ŞEREF TANCAR: Ya... demek haberiniz vardı.

KADIN: Tabii efendim, gelin de inandırın.
ŞEREF TANCAR: Hayır, başta ben de inanmadım...
RIZA YOLBAŞI: Durun allahınızı severseniz, zihnimi karıştırmayın. Aynen benim sözler galiba. Bazı yerleri biraz değişik, bazı yerleri hiç benzemiyor. Benim nutukla bir karşılaştırayım. *(Soldaki odaya girer.)*
ÜÇÜNCÜ SAHNE Şeref Tancar-Kadın-Kız
ŞEREF TANCAR: Cahil, okumamış birinin böyle göklere çıkarılması... Gülünecek şey doğrusu.
KADIN *(elindeki gazeteyi aşağı indirir):* Ne demek istiyorsunuz? Bu cesareti nereden alıyorsunuz? Küstahlık derler buna.
ŞEREF TANCAR: Affedersiniz hanımefendi, kendisini ben de severim. Öyle demek istemedim. Yani saf bir adam demek

istedim.
KADIN: Saf bir adam ha? Utanmıyor musun? Biz de seni terbiyeli bir adam diye bilirdik. Yazıklar olsun...
ŞEREF TANCAR: Hanımefendi, kusurumun affını dilerim. Tabii, yirmi-yirmi beş seneden beri alışmış olduğunuz biri hakkında böyle konuşmamalıydım. Hata ettiğimi anlıyorum.
KADIN: Yirmi beş sene değil küstah adam, otuz beş sene. Hem alışmak da ne dernek oluyor? Otuz beş sene bir yastığa baş koyduğumuz bir insan için bana bu sözleri söylemiye nasıl cesaret ediyorsun? O benim uşağım değildir anlıyor musun?
KIZ: Anneciğim...
KADIN: Sen sus bakayım. *(Şeref Tancar'a)* Ne o? Pek şaşırdınız.
ŞEREF TANCAR: Doğrusu bu kadarını bilmiyordum. Ben sadece...
KADIN: Bilmiyorsan öğren; o benim erkeğimdir, anlıyor musun?
ŞEREF TANCAR: Şimdi anladım... Daha önce bilseydim... ona göre davranırdım.
DÖRDÜNCÜ SAHNE
Öncekiler-Rıza Yolbaşı
RIZA YOLBAŞI *{elinde gazeteler ve nutukla girer):* Bu nasıl iş bu?
Kimdir bu adam? Benim sözlerimi almış, allak bullak etmiş.
(Gazetelerle nutku masanın üstüne atar.) Alın, okuyun da bakın.
Rezalet bu. İşin aslını öğrenmek lazım.
ŞEREF TANCAR: Bilmiyor musunuz? Deminden beri söylüyorum... KADIN: Deminden beri söylediklerim bir defada yüzüne karşı
söylersen iyi edersin. ŞEREF TANCAR: Bunda benim bir suçum yok ki. Ben sadece Haydar'dan ümit edilmezdi demek istedim, o kadar. RIZA YOLBAŞI: Haydar'dan mı? Ne Haydar'ı? Haydar'ın bu işle
ne alakası var?
ŞEREF TANCAR: Bilmiyor musunuz? RIZA YOLBAŞI: Yo... hayır.
ŞEREF TANCAR: Demin hanımefendi biliyoruz demişti de... KADIN: Neyi? Haydar'ın sözü geçmedi ki demin. ŞEREF TANCAR: Efendim, gazetelerin göklere çıkarttıkları adam

Haydar'dan başkası değil.
RIZA YOLBAŞI: Haydar mı? Kim? Bu nutukları söyliyen mi? KADIN: Haydar mı nutuk söylemiş? KIZ: Aaa... ŞEREF TANCAR: Haydar ya. Deminden beri onu söylüyorum ben.
(Kadına) Siz kimi anladınız? KADIN: Aaa... o nasıl söz? Biraz önce hep Haydar'dan mı
bahsediyordunuz? ŞEREF TANCAR: Tabii ya. KADIN *(kocasına gülerek):* Rızacığım, ben de seni sarçdım, sinirleni-
verdim demin. *(Daha çok güler.)* Aaa... vallahi utandım şimdi.
Ayol sizde de hiç akıl yokmuş oğlum. Otuz beş senedir...

(Kahkaha ile güler.) Ay şimdi bayılacağım. Bir yastığa... *(Kahkaha ile güler.)* Ben Haydar'la... *(Güler.) KIZ:* Anneciğim, ben bir yanılma olduğunu anlamıştım ama bana söz
söyletmedin ki... ŞEREF TANCAR *(gülümsiyerek):* Doğrusu benim de biraz tuhafıma gitti ama... *(Gülmiye başlar.)* RIZA YOLBAŞI: Ne oluyorsunuz yahu?
KADIN *(gülmekten katılır):* Ben Haydar'la... Hay şimdi bayılacağım. RIZA YOLBAŞI: Gene ne oldu allahını seversen? Neden bayılıyorsun? KIZ *(gülmiye başlar):* Anne yapma, beni de güldürüyorsun. *(Daha
çok gülmiye başlar.)* ŞEREF TANCAR *(gitgide daha fazla gülerek):* Ben de o benim erkeğimdir diyince... *(Güler.)* doğrusu... şaşırdım... KADIN: Hay vallahi böylesi hiç başıma gelmemişti. *(Güler.)* Benim
erkeğim... KIZ *(başını annesinin omuzuna koyup güler):* Yapma anne, benim de sinirlerim bozuluyor. RIZA YOLBAŞI: Siz deliriyor musunuz? Nedir bu hal? Ne oluyor
be? KADIN: Rızacığım... *(güler)...* Haydar *(güler)...* benim... *(güler)...*
ay bayılacağım. ŞEREF TANCAR *(gülerek):* Hayır, ben de... *(Mendilini çıkarır, gözlerini siler.)* Haydar benim erkeğimdir diyince... *(Gülmekten
konuşamaz.)* KIZ *(başını nişanlısının omuzuna koyar):* Vallahi çok komik...
(Güler.)

RIZA YOLBAŞI: Aklınızı mı kaçırdınız siz? Susun yahu...
KADIN *(Kız'a):* Kızım sen buraya gel bakayım. *(Gülmesi durur, kocasına)* Demin ben anlamadım da.
RIZA YOLBAŞI: Deliliğin lüzumu yok. Benim tepemi attırma. *(Şeref Tancar'a)* Ne olmuş? Haydar mı nutuk vermiş.
ŞEREF TANCAR: Haydar ya. Ben buradan çıkar çıkmaz bir akşam gazetesi aldım. Bir de ne göreyim"? Sayın Rıza Yolbaşı'nın parlak söylevi falan falan... Bunu görünce doğru Çarşı içine koştum. Ona buna sordum. Halk Rıza Yolbaşı'yı omuzlan üstünde götürdü dediler. Ne tarafa, dedim. Çayırlığa doğru diyince hadi ben de arkalarından. Orda da bulamayınca tekrar Çarşı içine döndüm. Dinliyenlerden nasıl adamdı bu Rıza Yolbaşı diye sordum. Aaa... tarifler tıpkı Haydar'a benziyor. Ordan dört yol ağzına geldim. Bir de ne göreyim? Bir kalabalık.. Haydar ortalarında, bir adamın omuzlarına oturmuş, ayaklan adamın göğsünden sarkıyor. Etraftan yaşa diye bağınldıkça Haydar elini sallıyor, halkı selamlıyor.
RIZA YOLBAŞI: Eee...?
ŞEREF TANCAR: Ya... Sonra baktım, Haydar'ı bir otomobilin üstüne çıkardılar. İsteriz, isteriz, isteriz diye bağırmıya başladılar. Bizim o ürkek, sessiz bildiğimiz Haydar yok mu? Otomobilin üstünde ayağa kalktı başladı bir nutuk vermiye. Halkın coşlçunlu-ğu görülecek şeydi. Hemen her sözünü alkışlıyorlardı.
RIZA YOLBAŞI: Bizim Haydar ha? Bak şu işe. Neler söylüyordu?
ŞEREF TANCAR: İlk önce iyi dinliyemedim. Sonra biraz daha sokuldum. Köylerden bahsediyordu. Köylerden şehirlere gelenlerin düştükleri hallerden bahsediyordu. Şaşılacak şey, bir defa bile kekelemedi. Hikâyeler anlatıyor, güldürüyor, arada bir limonata istiyordu. O vakit halk yaşa diye bağırarak bardak bardak limonata ikram ediyordu.
KADIN: Ay, inanılacak şey değil.
ŞEREF TANCAR: Ya... daha bu hiç.
KIZ: Sonra, sonra?
RIZA YOLBAŞI *(karisiyle kızına):* Canım laf karıştırmayın. *(Şeref Tancar'a)* Sırasiyle anlat. Sonra?
ŞEREF TANCAR: Sırasiyle anlatıyorum. Sonra... o sırada biri ayağıma bastı. Eşeğin biri, affedersiniz. Ayağım müthiş sızladı tabii. Gözümden yaş boşandı. Affedersiniz, sağ ayağımda eski bir nasır vardır da...
RIZA YOLBAŞI: Bırak canım şimdi bunları. Sonra ne oldu?

ŞEREF TANCAR: Sonra... sonra nasın otomobilden indirdiler.
RIZA YOLBAŞI: Yahu sen de bir nasır tutturdun gidiyorsun. Doğru anlat Allanını seversen.
ŞEREF TANCAR: Affedersiniz, Haydar'ı diyecektim, otomobilden indirdiler. "Nereye emredersen gideriz" diye bağınşmaya başladılar. Haydar elleriyle işaretler yaparak halkı susturdu. "Her şeyin bir sırası var" dedi. "Bugünlük bu kadar yeter, yann gene buluşuruz." Kalabalık, isteriz, isteriz diye tutturdu. Bağınyorlar, Haydar'ı bırakmak istemiyorlardı. Bunun üzerine Haydar bir şeyler daha söylemiye başladı. İlk cümleleri duyamadım. Yalnız bir ara, "Size bunu sözle anlatamıyacağım, başka türlü anlatayım" dedi. Ne yapsa beğenirsiniz?
KADIN: Ne yaptı?
KIZ: Ne yaptı?
RIZA YOLBAŞI *(kansiyle kızına)*/Durun canım. *(Şeref Tancar'a)* Ne yaptı?
ŞEREF TANCAR: İki elini otomobilin üstüne dayadı. Ayaklanm yukarı kaldırdı, amuda kalktı.
KIZ: ...bana yapardı ya anneciğim.
RIZA YOLBAŞI: Hay maskara... Rezil oldu tabii, değil mi?
ŞEREF TANCAR: Yo... halk bunu görünce çılgına döndü. Alkış, yasalar, bravolar... kıyamet koptu. Haydar doğruldukça bağırmalar yeniden başlıyor, o da ikide bir başı üstüne dikilip doğruluyordu. Okumadınız mı gazetelerde?
RIZA YOLBAŞI: Gazetede mi? Bunu da mı yazmışlar? Nerde, bakayım.
ŞEREF TANCAR *(gazeteleri arar):* İşte.. Hangisinde idi? Hah, buldum. Buyurun, okuyun. *(Şeref Tancar gazeteden okurken ötekiler yanına gelir.)* "Sayın Rıza Yolbaşı otomobilin üstünde amuda kalktığı zaman halkın coşkunluğu son haddini bulmuştu." Ya...
RIZA YOLBAŞI: Hay allah belasını versin. Rezil oldum. Peki bunun konuşmasına nasıl müsaade etmişler? Gazeteler niçin benden bahsediyor? Aklım büsbütün kanştı.
-
ŞEREF TANCAR: Onu da öğrendim. Çarşı içindeki kahveciyle konuştum. Anlaşılan Haydar görünür görünmez sizi geldi sanmışlar. Halk omuzladığı gibi kürsüye çıkarmış.
RIZA YOLBAŞI: O da başlamış konuşmaya, ha? Vay kereta... Orda bizden kimse yokmuymuş?

ŞEREF TANCAR: Orasını pek iyi bilmiyorum. Fakat Haydar'ı siz sandıklan muhakkak.
RİZA YOLBAŞI: Olur şey değil. Şimdi ne yapmalı? Gazetelere birer tekzip mi yollamah? Bak şimdi işe? "Efendim, ben hastaydım, mitinge uşağımı yolladım. Onu ben sanmışlar." Bu nasıl denir bu? Halka karşı ayıp olmaz mı? *(Dolaşır.)* Bizimkiler de ne eşektir, yok mu? Ulan beni tanımıyor musunuz? Benim yerime bir başkası konuşuyor. Anlaşılan bu herifler kollarını bağlayıp seyre daldılar. Hay allah belalarını versin. Ben onlara gösteririm.
BEŞİNCİ SAHNE Öncekiler-Şişman Adam
î
ŞİŞMAN ADAM *(telaşla girer):* Akşam şerifler hayırlar olsun efendim. Akşam şerifler hayırlar olsun hanımefendi. Bonjur küçükhanım. *(Rıza Yolbaşı'ya)* Olanı biteni duydunuz mu efendim? Şimdi ne yapacağız?
RIZA YOLBAŞI: Yahu, nasıl adamlarsınız allah aşkına? Benim yerime bir başkası çıkıp konuşurken siz nerdeydiniz? Ne yapıyordunuz? Böyle rezalet olur mu? Gelin de temizleyin şimdi.
ŞİŞMAN ADAM: Vallahi beyefendi, ben Çarşı içinde işleri intizama koyduktan sonra öteki toplantıları gözden geçirmiye gittim.
RIZA YOLBAŞI: Saklamayın, saklamayın. Kalabalık bastırdı mı şişmanlıktan nefes alamıyorsunuz, ya kalbim durur da ölürsem diye sıvışıyorsunuz. Bilmiyor muyuz?
ŞİŞMAN ADAM *(utanarak önüne bakar):* Bizimkilerden üç dört kişi bırakmıştım oraya.

RIZA YOLBAŞI: Üç dört kişi bırakmış... İşte o üç dört kişi kimse böyle yaparlar. Hepimizi rezil ederler.
ŞİŞMAN ADAM: Uzun boylu Hamdi oradaydı. Biraz önce merkeze geldi, beni buldu. Olanı biteni anlattı. Karışmak istemiş, sayın Rıza Yolbaşı bu değildir, yanılıyorsunuz filan dediyse de dinliyen olmamış. Bizimkileri karşı taraftan sanıp karga tulumba uzaklaş-tırmışlar. Sonra, diyor Hamdi, tekrar sokuldum, diyor. Bakmış ki halk konuşandan memnun... Artık indirmiye kalkmadım, bıraktım, söylesin, diyor. Konuşanın kim olduğunu da bir türlü öğrenemedik.

RIZA YOLBAŞI: Kim olacak? Bizim Haydar.
ŞİŞMAN ADAM: Hangi Haydar? Sizin... şu...
RIZA YOLBAŞI *(sinirli sinirli dolaşır):* O ya. Bu memlekette, bu elemanlarla hiçbir şey olmaz. Ne miting ne bir şey. Kafaları değiştirmedikten sonra hiçbir şey olmaz. Adam yok ki memlekette. Herkes kendi basma buyruk. Yahu başınıza geçmişiz, size yol gösteriyoruz, çırpınıyoruz, yoruluyoruz. Bari siz de biraz dikkat etseniz olmaz mı? Ne gezer? Sonra hepinizin gözü yükseklerde. Sırası geldi mi, efendim ben şöyle çalıştım, böyle çalıştım.
ŞİŞMAN ADAM: Hakkı âliniz var beyefendi. Ne deseniz haklısınız. Bundan sonra babam olsa itimat etmem, başlanndan ayrılmam. Emin olabilirsiniz.
RIZA YOLBAŞI: İş işten geçtikten sonra kaç para eder. Demin buraya telefon ettiler. Beni tebrik ediyorlar. Gazeteler sütun sütun benden bahsediyor. Gel de çık işin içinden, temizle bu pislikleri.
KADIN: Rızacığım, asabileşme. Madem herkes seni zannediyor, bırak öyle bilsinler.
RIZA YOLBAŞI: Sus, canımı sıkma allahını seversen.
ŞİŞMAN ADAM *(mütereddit):* Affedersiniz beyefendi, bendeniz de hanımefendinin fikrindeyim.
RIZA YOLBAŞI: Nasıl yani?
ŞİŞMAN ADAM: Arkadaşlarla da konuştum. Halk Haydar'ın sözlerinden çok hoşlanmış. Anlattıklarına göre şimdiye kadar hiçbir mitingle bu kadar muvaffakiyet kazandığımız olmamış.
RIZA YOLBAŞI: Neler söyliyorsunuz canım. Ben cahil bir adamın sözlerini nasıl benimserim?
ŞİŞMAN ADAM: Biliyorum, bunu zatı alinize söylerken içimden isyan duyuyorum. Sizin gibi yüksek bir zata böyle bir teklifte bulunmak abes. Fakat bu fedakârlığı yaparsanız teşkilatımızın kazancı büyük olacak.
RIZA YOLBAŞI: Böyle saçma şey olmaz. Ben uşağımın yerine geçemem, anlıyor musunuz?
ŞİŞMAN ADAM: Beyefendi, başka bir nokta daha var. Ehemmiyetli bir nokta.
RIZA YOLBAŞI: Ne imiş?
ŞİŞMAN ADAM: Artık bu işi açığa vuramayız. Açığa vurduğumuz takdirde halkı kendimizden adamakıllı soğutmuş oluruz. Bizi alaya alırlar. Bundan sonraki mitinglerde konuşacak bütün

hatiplerimizle alay ederler, onların sahici insan olduğuna bile inanmazlar. Gelin bu fedakârlığı yapın beyefendi. *(Telefon çalar.)*
KADIN *(telefona koşarken):* Telefon, telefon..
RIZA YOLBAŞI *(karısına):* Dur, hemen açma. Gene tebrik için arıyorlar herhalde. Ne demeli? Ne demeli?
ŞİŞMAN ADAM: Beyefendi, bu meseleyi bizim üç dört adamımızdan başka bilen yok. Hem şunu da söyliyeyim ki, bugünkü muvaffakiyet hiç de Haydar'ın muvaffakiyeti sayılamaz. Halk onu siz zannederek alkışladı. Size inandığı, sizi sevdiği için omuzlar üstünde taşıdı. Bu aslında sizin muvaffakiyetinizdir. *(Telefon çalar.)*
ŞEREF TANCAR: Bendeniz de bu fikirdeyim beyefendi. Zaten Haydar sizin nutkunuzdan parçalar okuyarak halkın kalbini kazandı.
RIZA YOLBAŞI: Keşke tamamını ezberleseydi kereta. Birkaç parçasını söylemekle

halk bu kadar coşarsa hepsini söyleseydi ne olurdu, düşünün. Her şeyi perde arkasından ben idare ediyorum. Yazan ben, çizen ben, hepsi ben... Ben olmazsam haliniz haraptır yani.
ŞİŞMAN ADAM: Hakkı âliniz var efendim. *(Telefon çalar.)* Kabul ediyorsunuz, değil mi?
RIZA YOLBAŞI *(sert):* Peki... Ama bir daha istemem. Böyle şey görmiyeyim.
ŞİŞMAN ADAM: Başüstüne. Müsaade ederseniz ben konuşayım.
RIZA YOLBAŞI: Peki.
KADIN: Yo., vallahi olmaz. Ben konuşacağım. *(Kocasının itirazını dinlemeden telefonu açar.)* Alo... Burası efendim... Benim efendim... *(Gülerek)* Teşekkür ederim efendim. Kendisi yorgun geldiği için istirahat ediyor efendim... Evet efendim. Vallahi bana sorarsanız ben sıhhatinden başka bir şey düşünmüyorum. Rızacı-ğım kendini bu kadar yorma diyorum ama dinlemiyor ki sağ olsun... Söylerim efendim. Güle güle efendim. *(Telefonu kapar.)* Ne kibar adam. Hep hanımefendi, hanımefendi diye konuştu. Ağzını kibar alıştırmış.
RIZA YOLBAŞI: Kim bu yahu?
KADIN: Sabuncuzade. Tebrik ediyor. Gazetede görmüş. *(Şişman Adam'a)* Tanır mısınız? Doğrusu kibar adamdır. Benimle hep böyle konuşur.
RIZA YOLBAŞI: Bırak şimdi bu sözleri. Ne dedi?

KADIN: Sevinçten gözlerim yaşardı dedi. Biz bir şey yapamıyoruz bari paraca yardımda bulunalım dedi. Bir çek yazmış...
RIZA YOLBAŞI: Ne hin oğlu hindir o. Para vermenin zamanını ne iyi bilir.
ALTINCI SAHNE Öncekiler-Gülizar
GÜLİZAR *(Rıza Yolbaşı'ya):* Beyefendi, misafirler geldi, sizi görmek istiyorlar.
RIZA YOLBAŞI: Kimmiş bunlar?
GÜLİZAR: Bu kâğıtları verdiler. *(Kartvizitleri uzatır.)*
RIZA YOLBAŞI *(kartvizitleri okur):* Tel-Işık Elektirik İsevi Yardi-rektörü Renizi Telçeken. *(Öteki karta bakar.)* Voronof Kaplıcaları Müdürü Ahmet Hepgenç. *(Üçüncü karta bakar.)* Kavrul Otomobilleri Türkiye Acentası Necmi Kavrulman. *(Gülizar'a)* üç kişi mi?
GÜLİZAR: Hayır... Durun bakayım, dört kişi daha var.
RIZA YOLBAŞI *(karısıyle kızına):* Siz çekilin.
YEDİNCİ SAHNE
Öncekiler-Gazeteciler-Fotoğrafçılar Remzi Telçeken-Ahmet Hepgenç-Necmi Kavrulman
(Kadınla Kızın çekilmesine vakit kalmadan, önce fotoğrafçılarla gazeteciler, sonra öteki üç kişi girer.)
BİRİNCİ FOTOĞRAFÇI: Bir dakika efendim *(fotoğraf çeker.) KIZ:* Aaa... benim gözlerim kapalı çıktı.
İKİNCİ FOTOĞRAFÇI: Buraya bakınız küçükhanımefendi. *(Çeker.)* Tamam.
KADIN: Bir de ailece, hep beraber çektirsek. BİRİNCİ FOTOĞRAFÇI: Hay hay hanımefendi. Şöyle teşrif edin. RIZA YOLBAŞI: Lüzum yok, lüzum yok.
BİRİNCİ FOTOĞRAFÇI: Bir dakika efendim. *(Çeker.)* Tamam. KADIN: Teşekkür ederiz. BİRİNCİ FOTOĞRAFÇI: Bir şey değil, biz teşekkür ederiz hanıme-

fendi.
İKiNCi FOTOĞRAFÇI *(Rıza Yolbaşı'ya):* Beyefendi, birinci sayfa için bir boy... Müsaadenizle. *(Çeker.)*
BİRİNCİ FOTOĞRAFÇI: Yakından bir portre. Müsaadenizle. *(Çeker.)*
RIZA YOLBAŞI *(mütebessim):* Yeter, yeter. Resim çektirmekten fazla hoşlanmam.
BİRİNCİ FOTOĞRAFÇI: Başüstüne. Teşekkür ederiz.
RIZA YOLBAŞI: Bir şey değil kardeşim.
BİRİNCİ GAZETECİ: Son Saniye gazetesi için efendim. Nutuklarınızı önceden mi hazırlarsınız?
RIZA YOLBAŞI: Hayır, katiyen. Memleket meseleleri her gün, her saniye kafamın

içinde olduğu için zaten buna lüzum da yoktur. Yalnız o gün söyliyeceklerimin ana hattını tesbit ederim.
BİRİNCİ GAZETECİ *(yazar):* Ana hattını... evet efendim?
RIZA YOLBAŞI: Fakat konuşmaya başladım mı hepsini unuturum. Coşarım...
BİRİNCİ GAZETECİ *(yazar):* Hepsini unuturum... Evet efendim?
RIZA YOLBAŞI: Artık söylediklerimi duymam. Söylerim, söylerim.
BİRİNCİ GAZETECİ: Hitabetteki kabiliyetinizi herkes teslim ediyor. Pederde de var mıydı bu kabiliyet?
RIZA YOLBAŞD Hayır, bende başlıyor. Biliyor musunuz? Bu kabiliyet ta çocukluğumda belli olmuş.
BİRİNCİ GAZETECİ: Ya... *(Yazar.)* Doğuştan...
RIZA YOLBAŞI: Çocukken müthiş ezberciymişim. Hatta babam .hafızlığa çalıştırmış beni.
BİRİNCİ GAZETECİ *(hem yazar, hem konuşur):* Nutuklannızdaki cesaret bilhassa dikkati çekiyor. Ne buyurursunuz?
RIZA YOLBAŞI: Ha, evet... Hitabet ve cesaret... Bu iki şey birbirinden ay olamaz. Bir adamda biri var da öteki yoksa beş para etmez. Mutlak ikisi de olacak. Bende ikisi de vardır.
ŞİŞMAN ADAM: İkisi de vardır.
ŞEREF TANCAR: İkisi de vardır. Bilhassa cesaret.
İKİNCİ GAZETECİ *(Rıza Yolbaşı'ya):* Atletik Spor gazetesi için efendim.
RIZA YOLBAŞI: Buyurun, sorun.
İKİNCİ GAZETECİ: Hangi sporlarla meşgul oldunuz?
RIZA YOLBAŞI: Hepsi ile. Birdir bir, uzun eşek, çelik çomak...
İKİNCİ GAZETECİ: Demek oyunların da birer spor olduğu

kanaatindesiniz.
RIZA YOLBAŞI: Tabii tabii. Bizim zamanımızın sporları bunlardı. İKİNCİ GAZETECİ: Barfiks yaptınız mı? RIZA YOLBAŞI: Hepsini diyorum ya. Niçin teferruat üzerinde duruyorsunuz? İKİNCİ GAZETECİ: Başka bir arkadaşımız otomobilin üstünde amuda kalkmış vaziyette resminizi almış da efendim... sporcu okuyucularımız merak ederler tabii. RIZA YOLBAŞI *(yavaşça):* Allah belanı versin. *(Şişman Adam'a bakar.)* ŞİŞMAN ADAM: Sayın Rıza Yolbaşı gençliğin spor yapmasına şiddetle taraftardırlar. Memleketin yüksek menfaatleri bunu icap ettirir kanaatinde bulunuyorlar. İKİNCİ GAZETECİ *(yazar):* Gençliğin spor yapması başta gelen gayelerimizdendir.
ŞİŞMAN ADAM: Bu hususta hepimiz gençliğe örnek olmak azmindeyiz.
İKİNCİ GAZETECİ *(yazar):* Bunun için hepimiz....
BİRİNCİ GAZETECİ: Miting hakkındaki intihalarınız?
RIZA YOLBAŞI *(öksürür):* Şimdilik söyliyecek bir şeyim yok.
BİRİNCİ GAZETECİ *(yazar):* Çok yorgun ve heyecanlı olduğum için....
İKİNCİ GAZETECİ: Futbolcularımızdan en çok hangisini beğeniyorsunuz.
RIZA YOLBAŞI: Futbolcularımızdan... *(Şişman Adam'a bakar.)* Futbolcularımızdan... Bekir'i.
İKİNCİ GAZETECİ: Bravo... *(Yazar.)* Bekir'i... *(Şişman Adam'a)* Siz güreşle mi meşgul oldunuz?
ŞİŞMAN ADAM: Hayır, eskiden... *(Kadın'la Kız yavaşça gülüşürler.)*
İKİNCİ GAZETECİ: Teşekkür ederim.
BİRİNCİ GAZETECİ: Teşekkür ederim.
RIZA YOLBAŞI: Bir şey değil çocuklar. Güle güle. Okuyuculara selamlarımı bildirin. *(İki gazeteci çıkar.)*

SEKİZİNCİ SAHNE
Öncekiler

RIZA YOLBAŞI *(Remzi Telçeken'e):* Siz efendim?
REMZİ TELÇEKEN: Bendeniz Tel-Işık Elektirik İsevi Yardirektö-rü Remzi Telçeken.
RIZA YOLBAŞI: Müşerref oldum.
REMZİ TELÇEKEN: O şeref bendenize ait. Sebebi ziyaretim, bugünkü mitingle şayanı teessüf ve tessür bir hadise olmuş...
ŞİŞMAN ADAM: Ha., evet. Hoparlörünüz bozuldu. *(Rıza Yolba-şı'yı işaret eder.)* Beyefendi sinirlendiler, biliyor musunuz?
REMZİ TELÇEKEN: Affınızı dilerim. Mütehassıs memurumuz hasta olduğundan muavini gönderilmiş. Mesleğe yeni atılmış bir gençtir. Tabii acemi. Bütün kabahat kendisinde. Yoksa makinelerinizde, tesisatımızda hiçbir noksan yoktur. Tekrar tekrar affınızı
dilerim.
RIZA YOLBAŞI: Peki, peki... bir daha tekerrür etmesin. REMZİ TELÇEKEN: Tekerrür etmez efendim. Müessesemizin, teşkilatınıza ait elektirik işlerini her zaman bila ücret yapmaya amade olduğunu arz ederim efendim.
RIZA YOLBAŞI: Peki, peki... teşekkür ederim.
REMZİ TELÇEKEN: Müessesemiz bu gibi işlerde kazançtan çok memleket sevgisi ile hareket etmeyi prensip ittihaz etmiştir beyefendi. Gazetelere Sayın Rıza Yolbaşı'nın nutku Tel-Işık Elektirik İşevinin tesisatı sayesinde yüzbinlerce vatandaşın kulağına ulaştırılmıştır, şeklinde ilan verirken duyduğumuz hisleri tasavvur edemezsiniz beyefendi. Gerek kendi namıma, gerek müessesemiz namına bugünkü muvaffakiyetleriniz karşısında tebriklerimizi sunmayı vazife bilirim efendim.
RIZA YOLBAŞI: Teşekkür ederim, teşekkür ederim.
REMZİ TELÇEKEN: Hakkımızdaki itimadınızın devam ettiğine çok memnun oldum. Anlaşmamız berdevamdır, değil mi beyefendi?
RIZA YOLBAŞI: Evet evet... *(Ahmet Hepgenç'e)* Siz efendim?
AHMET HEPGENÇ *(ayağa kalkar):* Ben Voronof Kaplıcaları Müdürü Ahmet Hepgenç. (Başiyle kesik bir selam verir.)
RIZA YOLBAŞI: Memnun oldum. Sebeb-i ziyaretiniz?
AHMET HEPGENÇ: Efendim, kaplıcalarımızın şöhreti belki kulağınıza varmamıştır. Çünkü yeni kurulmuş bir sağlık yuvasıdır.

Sularımızı Avrupa, Amerika kimyagerlerine tahlil ettirdik. Fevkalade neticeler aldık. Bu derece şifalı bir suya dünyanın hiçbir köşesinde rastlanamıyacağını bütün mütehassıslar teslim ediyor. İşte raporları. *(Cebinden kâğıtlar çıkarır.)* Buyurun, okuyun. *(Rıza Yolbaşı'ya uzatır.)*
RIZA YOLBAŞI *(kâğıttan alır):* Aferin, iyi... Ama...
AHMET HEPGENÇ: Rica ederim, bir defa göz gezdirin. Kaplıcalarımız bilhassa yaşlılar için fevkalade faydalıdır. Bir aylık bir kür neticesinde nice halsiz ihtiyarların on beş yaşında bir genç tazeliğine kavuştuğu her gün müşahade edilmektedir. Sularımız sinirleri teskin eder, cinsi guddeleri çalıştırır, uzviyete canlılık verir.
RIZA YOLBAŞI: Peki, ne olacak?
AHMET HEPGENÇ: Müessesemiz zatı âlinizi, ailenizle birlikte kaplıcalarımızda bir sezon geçirmek için davete beni memur etmiş bulunuyor.
RIZA YOLBAŞI *(karısına bakar):* Böyle bir şeye şimdilik ihtiyacımız yok. Teşekkür ederiz.
AHMET HEPGENÇ *(Kadın'a):* Hanımefendinin de yüzde yüz memnun kalacaklarına eminim.
KADIN: Rızacığım, tabii ihtiyacımız yok ama... gitsek fena olmaz. Son zamanlarda çok yoruldun.

RIZA YOLBAŞI: Tabii yorulacağız. Yorulmayı göze almış bulunuyoruz. *(Ahmet Hepgenç'e)* Davetinize memnun oldum. Unutmıya-cağım...
AHMET HEPGENÇ: Müessesemiz politika ile katiyen ilgili olmadığı halde memleketimizin güzide şahsiyetlerine naçiz hizmetlerde bulunmayı daima ister. Sayın Rıza Yolbaşı'nın kaplıcalarımızı şenlendirmesi bizim için büyük bir şereftir.
RIZA YOLBAŞI: Teşekkür ederim. Bir boş zamanımda gelirim.
AHMET HEPGENÇ: Boş zamanınızı beklemiye hiç lüzum yok beyefendi. Kaplıcalarımız şehrimize on kilometre mesafededir. Önünde vâsi bir düzlük vardır. Burada, dapdaracık sokaklarda yapmıya mecbur kaldığınız mitingleri kaplıcalarımızın civarında yaptığınız takdirde hem daha çok kalabalık toplamak kabil olur, hem de halk kaplıcalarımızı öğrenmiş olur. Bu suretle...
ŞİŞMAN ADAM *(sertçe):* Beyefendi, biz toplantılarımızı birtakım müesseselerin kazanç gayelerine alet edemeyiz.
AHMET HEPGENÇ: Haşa... yanlış anlaşıldı efendim. Malûmu

âliniz Avrupada, Amerikada bu çeşit sağlık yurtları önce memleketin güzidelerine arz edilir. Halka her hususta yol gösterecek kimseler de onlardır. Mesela, zatı âliniz biraz şişmancasınız, değil mi? Kaplıcalarımızda on beş gün kaldığınız takdirde bir hayli kilo kaybetmeniz işten bile değildir.
ŞİŞMAN ADAM: Şimdilik ihtiyacım yok.
KADIN: Rızacığım, beyefendi buraya kadar gelmişler. Doğrusu çok memnun oldum. Gidip bir bakarız. Dinlenmen lazım.
KIZ *(Ahmet Hepgenç'e):* Tenis kordu var mı kaplıcalarda?
AHMET HEPGENÇ: Yapılmakta küçükhammefendi. Bir haftadır silindir işi devam ediyor.
KIZ: Babacığım, gidelim.
RIZA YOLBAŞI: Tabii tabii. Memleketin her yerini görmek lazım. Bu gibi müesseseleri teşvik etmeliyiz. Memleketin her tarafına, hatta köylere kadar yayılmasına çalışmalıyız.
ŞEREF TANCAR *(Rıza Yolbaşı'ya):* Doğrusu, benim kanaatimce de istirahata ihtiyacınız var. Bir müddet için gideriz.
RIZA YOLBAŞI: Olur olur.
AHMET HEPGENÇ *(Rıza Yolbaşı'ya): Zatı* âliniz gibi yüksek bir zatın teşrifi haberini arkadaşlarıma götürdüğüm zaman ne kadar sevineceklerini tasavvur edemezsiniz. Bizim gibi naçiz insanlara göstereceğiniz en büyük lütuf bu olacaktır. Bu münasebetle mitingteki muvaffakiyetinizi canu gönülden tebrik ettiğimi arz ederim.
RIZA YOLBAŞI: Teşekkür ederim, teşekkür ederim. İyi çalışın. Böyle yerlerin çoğalmasını isterim. *(Necmi Kavrulmana)* Siz efendim?
NECMİ KAVRULMAN: Ben Kavrul otomobilleri Türkiye acentası Necmi Kavrulman. Ziyaret maksadım kısaca: şirketimiz size bir seyahat otomobili hediye ett'.. Bunu haber vermiye geldim.
RIZA YOLBAŞI: Teşekkür ederim. İşleriniz nasıl? İyi gidiyor mu?
NECMİ KAVRULMAN: Zararsız beyefendi. İş hayatında zaman çok kıymetli olduğu için kısaca şunu söyliyeceğim: Uzun yolculuklar için kavrul marka otolardan daha dayanıklı, daha elverişli başka makine yoktur. İçinde yatağı, mutfağı, duş tertibatı vardır. RIZA YOLBAŞI: Evet bizim de böyle bir otomobile ihtiyacımız var.
Fakat hediye kabul etmem.
NECMİ KAVRULMAN: Kısaca söyliyeyim: Şirketimiz, memleketimizin dahili işlerine karışmayı katiyen aklından geçirmez. Fakat

bütün demokratik memleketlerde liderler bizim otolardan istifade etmişler ve fevkalade memnun kalmışlardır. Kısacası şirketimiz bu otoyu size hediye ederken makinelerimizin tanınacağım da düşünmüştür.
KIZ *(ellerini çırpar):* Aaa... ne güzel. Ona biner kaplıcalara gideriz.

AHMET HEPGENÇ *(yerinden kalkar):* Tabii değil mi küçükhanım.
KADIN: Fevkalade hoş doğrusu. Teşekkür ederiz. Değil mi Rızacığım?
RIZA YOLBAŞI: Teşekkür ederiz.
ŞİŞMAN ADAM: Teşekkür ederiz.
ŞEREF TANCAR: Teşekkür ederiz.
NECMİ KAVRULMAN: İş hayatında zaman çok kıymetlidir. Fazla vaktinizi almıyayım. Müsaadenizle. *(Başı ile selam verir, çıkar. Arkasından Remzi Telçeken'le Ahmet Hepgenç de çıkar.)*
DOKUZUNCU SAHNE Öncekiler
RIZA YOLBAŞI *(elleri arkasında dolaşır):* Memleket yavaş yavaş uyanıyor. Kafayı değiştirmeden bu işin yürüyemiyeceğini anlıyorlar günden güne. Münevverlere, güzidelere halkın saygısı artıyor. Hiçbir şey yapamasak bu bile yeter bizim için. Bakın, bir ecnebi firma geliyor, beni buluyor, takdir ediyor, yardım ediyor. Yani diyeceğim uyumuyorlar herifler. Kafa başka kafa. Ama o da malını tanıtacakmış. Hakkı efendim. Biz yapabiliyor muyuz? Ne dedi herif? Otomobilin içinde banyo, tenis kordu... hepsi hepsi var.
KIZ: Tenis kordu orda değil babacığım, kaplıcada.
RIZA YOLBAŞI: Ne ise canım, misal olarak söyledim. Halbuki biz daha bir iğne bile yapamıyoruz. *(Yakasından bir iğne çıkarır, gösterir.)* Bunu bile yapamıyoruz. Çok geri kalmışız çok. *(Telefon çalar. Rıza Yolbaşı kendinden emin açar.)* Allo... benim efendim. Buyurun efendim... Evet biraz fazla sürdü. Çünkü halk b'ırakma-dı. Tabii ben kendimi halkın emrinde bilirim... O ne derse.... Efendim? Anlıyamadım... Sebep?.. Nasıl olur? Nizamname... ama halkın arzusu her şeyin üstünde değil mi?... Kanun... malum, malum... Ben... nasıl anlatayım? Hastaydım., evet, ben konuştum ama... oraya gelmem mi lazım? Peki efendim., anlatırım. *(Telefo-*

nü kapar. Rengi kaçmıştır.) Emniyet müdürü çağırıyor. KADIN: Emniyet müdürü mü? Neden? ŞİŞMAN ADAM: Sebep efendim? RIZA YOLBAŞI: Miting nizami müddetini aştığı ve gösterilen yerde kalınmadığı için. ŞİŞMAN ADAM: Doğru, bunu düşünemedik. Ama düşünseydik ne olacaktı? Elimizden ne gelirdi? Halk omuzlamış, oraya götürüyor, buraya götürüyor. RIZA YOLBAŞI: Zaten sizin gibi adamlarla yola çıkanın başına her türlü bela gelir. Bir mitingi bile doğru dürüst idare etmekten acizsiniz. Sonra altından çapan oğlu çıktı mı hepiniz bir köşeye sinersiniz. Kala kala ortada Rıza Yolbaşı kabr. Buyur bakalım cevap ver.
KADIN: Seni ne diye istiyorlar Rızacığım? RIZA YOLBAŞI: Ne diye olacak? Miting haddinden fazla sürdüğü için.
KADIN: Bunda senin bir suçun yok ki. RIZA YOLBAŞI: Gel de onlara anlat. Ne diye vaktinde bitirmedin konuşmanı derler. *(Sokaktan bir kalabalığın bağırıştan, yasalar gelir.)* Ne oluyor? Nedir bu gürültü?
(Kadın'la Kız pencereye koşarlar. Arkalarından Şişman Adam' la Şeref Tancar da gider. Pencereden bakarlar.) KADIN: Aaa... Haydar$_f$ Haydar. Omuzlarında getiriyorlar. KIZ: Haydar'a bak babacığım, Haydar'a bak. El sallıyor... *(Elini sallar.)* RIZA YOLBAŞI: Çekilin bakayım. *(Pencereden bakar.)*
ONUNCU SAHNE Öncekiler-Gülizar
GÜLİZAR: Haydar efendi geliyor, Haydar efendi geliyor. Gördünüz mü? RIZA YOLBAŞI: Gördük, gördük. İçeri girer girmez bana yolla keretayı. GÜLİZAR: Aaa... neden böyle söylüyorsunuz? Ahali omuzlarına almış Haydar efendiyi.
RIZA YOLBAŞI: Sen üstüne vazife olmıyan şeylere karışma, hadi. GÜLİZAR *(kızgın):* Peki. *(Çıkar.)*

ON BİRİNCİ SAHNE
Öncekiler
RIZA YOLBAŞI *(pencerededir):* Hepsi de kendi gibi... kuru kalabalık. Bizi anlıyacak kafa nerde onlarda? *(Tekrar bakar.)* Girdi içeri. Hâlâ bekliyorlar be. Şeytan diyor ki aç pencereyi bağır. O benim uşağımdır, ben buradayım, asıl Rıza Yolbaşı burada de. Ama yapmıyacağım, yapmam. Siyaset bunu emrediyor.
ŞEREF TANCAR: Aralarında limonatacı da var. Herifler mitinge değil kâğıthaneye gider gibi çıkmışlar yola.
RIZA YOLBAŞI: Bakın, şu manzaraya bakın. Bunlarla mı yürüteceğiz işi? Avrupa nerde biz nerde.
ON İKİNCİ SAHNE Öncekiler-Haydar
RIZA YOLBAŞI *(üstü başı dağınık bir halde ve heyecanla giren Haydar'a):* Beğendin mi yaptığın işleri?
HAYDAR *(şaşkın):* Doğrusu böyle olacağını aklımdan geçirmezdim. Sizin hasta olduğunuzu, gelemiyeceğinizi söylemek istedikçe bağırdılar, çağırdılar, dinlemek istemediler.
RIZA YOLBAŞI: Seni ben sanmışlar. Anlıyamadın mı bunu?
HAYDAR: O da aklıma geldi. Ben sizin beklediğiniz adam değilim dedimse de ısrar ettiler. Kürsüye kadar çıktın, söyle bir şeyler dediler.
RIZA YOLBAŞI: Tabii sen de saçmalamaya başladın. Burada benden dinlediklerinden yalan yanlış ne hatırladınsa söyledin değil mi?
HAYDAR: Evet, önce öyle oldu. Ama sonra sonra, artık hatınma hiçbir şey gelmemeye başlayınca... *(Cesaretlenir.)* O vakte kadar anlamadan söylediğim sözlere kendime göre manalar vermiye başladım. Halk alkışladıkça coştum, başım dönüyordu. İkide bir durmak, sizin sözlerinizi hatırlamaya çalışmak beni sersem etmişti. Birkaç defa yalvardım. Bırakın beni gideyim, dedim. Kabil değil, bırakmadılar. Ne yapayım? O vakit utanmayı, korkuyu bir yana bıraktım. Karşımdakiler de benim gibi birer insandı. Onlarla

insanca konuşabilirim diye düşündüm. Ama büyükleri, başlan, efendileri gibi değil... arkadaşları, kardeşleri, kendilerinden bir insan gibi. Artık ferahlamıştım. Aklıma geldiği gibi, kendimce, gönlümce konuştum. Sözlerim onlan çok sarmış olacak ki beni deli gibi alkışladılar. Omuzlarına aldılar. Ben artık kendimde değildim. Hâlâ da kendime gelemiyorum. Nereye götürdülerse gittim. Nerde istedilerse konuştum.
RIZA YOLBAŞI: İyi halt ettin. Sonu ne olacak diye düşünmedin mi?
HAYDAR: Beyefendi, öyle demeyin. İnsan halkın karşısına çıktı mı, halkın arasına girdi mi artık kendi ortada kalmıyor. Başka bir insan oluyor. Başka bir insan da değil, halkın kulu kölesi, oyuncağı oluyor, kalabalıkta kaynayıveriyor. Nasıl söyliyeyim? Ben çocukken küçükhanıma bakarken de tıpkı böyle olurdum. Acıktığımı, susadığımı bile bilmezdim. O ne derse, ne isterse onu yapardım.
RIZA YOLBAŞI: Sana ne olmuş öyle? Dilin çözülmüş maşallah. Bir ukala olup çıkmışsın. Eskiden karşımda konuşamazdın, soy üyece-ğini unuturdun, ağzından mıskalla lâf çıkardı.
HAYDAR: Neden sakhyayım. Değiştim galiba. Kendimde bir rahatlık, bir serbestlik hissediyorum. Daha doğrusu bir sevinç var içimde. *(Kız'a bakar.)* demek ben de bir işe yarayabilirmişim diye düşünüyorum. -Ben de nutuk söyliyebilirmişim.
RIZA YOLBAŞI: Saçma sapan şeyler olduktan sonra herkes söyler. Aptallığın lüzumu yok. Kendine gel.
HAYDAR: Bana kızmanıza şaşıyorum. Evet, yüksek sözler söylemedim. Ben ne bilirim ki ne söyliyeyim. Ama benim dilimden onlar anladılar. Alkışladılar beni. Görseydiniz durmadan alkışladılar.
RIZA YOLBAŞI: Aptal onlar seni değil beni alkışladılar. Beni her zaman alkışlamaya alıştıktan için gene alkışladılar. Yoksa... *(Pencereyi gösterir.)* Bu ayaktakımında

sözden anlıyacak kafa yoktur. Anlıyor musun? Onlara Rıza Yolbaşı geliyor diyince başladılar-bağırmıya. İşte bu...
HAYDAR: Başta belki öyleydi. Ama sonralan... Onlara kendimden, kendi hayatımdan bahsettim. Beni kendilerinden olduğum için sevdiler.
RIZA YOLBAŞI: Vay sümsük vay. Karşımıza kahraman olup çıktı. Sen şimdi bırak bu ukalalıktan da benim başıma ne dertler açtığını düşün.
HAYDAR: Ne dertler açmışım?

RIZA YOLBAŞI: Miting vaktinden çok uzadığı için polis beni suçlu buluyor, anlıyor musun? HAYDAR: Polis sizi mi suçlu buluyor? RIZA YOLBAŞI: Evet, beni suçlu buluyor ya. HAYDAR: Ortada bir suç varsa beni yakalasınlar. Size ne? RIZA YOLBAŞI: Hay aptal, hay. Herkes seni ne bilsin be? Seni kim tanır? Gidip yemin etsen, bugün ben konuştum desen inanmazlar be.
HAYDAR: Halka sorsunlar. Halk doğruyu söyler. RIZA YOLBAŞI: Halkın da allah belasını versin senin de. Büsbütün sinirimi bozuyor yahu. Tutturmuş halk halk. Halk da kim oluyor? HAYDAR *(nutuk verir gibi):* Halk her şeydir. Bizi düşündüren, konuşturan, adam eden halktır. Halk... RIZA YOLBAŞI: Sus budala. Kapa -çeneni. *(Sokaktan halkın bağırış/lan gelir. İsteriz sesleri.)* Gene ne oluyor? Dağılmadı mı bu herifler? ŞİŞMAN ADAM *(pencereye koşar):* Evet onlar. İsteriz diye bağı-nyorlar.
KADIN: Sakın Rızacığım görüneyim, konuşayım deme. RIZA YOLBAŞI *(Haydar'a):* Ne diye bu herifleri peşinden sürük-ledin?
HAYDAR: Asıl o beni sürükledi. RIZA YOLBAŞI: Kes, kes. *(Ortaya)* Dağıtmalı bunları. Miting şu bu her şey tadında kalmalı. Bu herifler bir defa şımardı mı artık ister de ister, ister de ister. ŞİŞMAN ADAM: Polise telefon edelim. Hem böylece bütün suçu halka yüklemiş oluruz. Biz istemedik. Gelin demedik. Hatta dağılırı dedik, dağılmıyorlar deriz. İçlerinden bir ikisini içeri tıktılar mı biter gider. KADIN: Gördünüz mü başımıza gelenleri? Kapımızda muharebe olacak desenize. Vallahi gene söylerim, benim rüyam çıkıyor çocuklar.
KIZ: Anneciğim korkuyorum.
ŞEREF TANCAR: Korkacak bir şey yok Polis gelince dağılırlar. RIZA YOLBAŞI: Evet, ben polis müdürüne gitmeden bu işi yaparsak daha iyi olur.
ŞEREF TANCAR *(Kız'ın yanına gider):* Ben buradayım, korkmayın. KIZ: Korkuyorum işte. *(Nişanlısının göğsüne sokulur)*

KADIN: Kızım, sen gel bu tarafa bakayım. *(Kocasına)* Vakit geçirme, telefon et. ŞİŞMAN ADAM: Evet, siz telefon edin.
(Rıza Yolbaşı telefona gider. Elini makineye attığı sırada Haydar kolundan tutar.)
HAYDAR: Durun, telefon etmeyin. Ben onları güzellikle dağıtırım.
(Herkes hayret içinde Haydar'a bakar.) RIZA YOLBAŞI: Nasıl dağıtacakmışın? Ne demek? Sen bana ne karışıyorsun?
HAYDAR *(sükûnetle):* Kötü, çirkin bir işe bulaşıyorsunuz. RIZA YOLBAŞI: Vay... bize de mi lo lo lo... HAYDAR: Ne suçu var zavallıların? Beni yahut da sizi sevdilerse, sevinçten buralara evinizin kapısına kadar geldilerse suç mu bu? RIZA YOLBAŞI

(bir an hiddetten kıpkırmızı olur. Sonra-Haydar'a bir tokat yapıştırır.) Eşek... Bir zaman susma. *(Herkes olduğu yerde Haydar'a bakar. İçeri Gülizar girer.)*

ON ÜÇÜNCÜ SAHNE Öncekiler-Gülizar

HAYDAR *(sükûnetle Rıza Yolbaşı'y a):* Sakin olun. Hırslanmaya lüzum yok. *(Hepsinin hayreti içinde ağır ağır pencereye gider. Camı açar. Aşağıdan bağırtmalar, alkış sesleri gelir. Haydar etiyle işaret eder. Sesler durur.)* Dinleyin beni. Şimdi hemen evlerinize dönün. Evlerinize dönmeniz lazım. Burası sizin için benim için değil. Sonra gene buluşuruz. Allahaısmarladık. *(Alkış sesi başlayınca elini kaldırır.)* Yo... yo., alkış istemez. Sessiz sedasız. Hadi... *(Bir zaman pencerede durur. Sonra geri döner. Gülizar'a)* Hazırla bohçanı Gülizar, gidiyoruz. *(Haydar, bir defa Kız'a baktıktan sonra sakin bir halde çıkar. Gülizar ise, hepsini teker teker süzdükten sonra onu takip eder.)*

PERDE